

YIL: 2 CİLT: 2 SAYI:13 KASIM–ARALIK 2019

Av. Sencer Karacalıoğlu

Prof. Dr. Ömer Demircan

Doç.Dr. Okan Baba

Prof.Dr. Süreyya Ülker

Nuray Gök Aksamaz

Prof. Dr. Yıldız Tümerdem

Turgut Acar

Yılmaz Çongar

Hikmet Kurter

Türkay Korkmaz

1881 - 1938

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE

YTDD

İÇİNDEKİLER

<u>Adı Soyadı :</u>	<u>Konu :</u>	<u>Sayfa :</u>
Sencer Karacalıoğlu	SİYASAL PARTİLER (III)	01
Ömer Demircan		02-05
Okan Baba	TÜRK YAZININDA NAZIM H.	06-23
Süreyya Ülker	ŞAHİN	24-28
Yıldız Tümerdem	BAŞKENTTEN ÇOCUKLUK ANILARI	29-32
ÖYKÜLER		33
Turgut Acar	KİMSE BİLMEZ BU ANIYI	34-41
Nuray Gök Aksamaz	KOPYALANDIM	42-49
Yılmaz Çongar	YOĞURTLU MAKARNA	50-58
Hikmet Kurter	APOSTROFMANİ	59-64
Türkay Korkmaz	YOL	65-66

ŞURADAN BURADAN

SENCER KARACALIOĞLU

SİYASAL PARTİLER (III)

Türdeş parti bağlamında Cumhuriyet Halk Partisini değerlendirdiğimizde Cumhuriyet Halk Partisi bugünkü yapısıyla bir türdeş parti olmadığı gibi Kitle partisi temelli bir parti niteliğinde de değildir. Parti politikalarının saptanması, Örgütsel yapının biçimlenmesi (İlçe ve il Yönetimlerinin belirlenmesi) Belediye, İl Genel Meclisi, Milletvekili seçimlerinde belirlenecek adayların saptanmasına baktığımızda tam bir Genel merkez egemenliğini görürken, örgütsel yapının belirlenmesinde Genel Merkezin belirlediği bir politika çerçevesinde ideolojik gevşeklik ve serbestlik içinde bir örgüt yapısı oluşturulduğunu da gözlemliyoruz. Bu da örgütün ve genel merkezin partinin değerleriyle ilgili ikilemlere düşerek günü birlik politikalar uyguladığı izlenimi vermektedir.

Siyasal partileri derneklerden ayıran temel özellikleri siyasal iktidarı istemeleridir. Ancak demokratik sistemlerde iktidara gelmek için savaşım verilirken, geldiğinizde yapacaklarınızın bilincinde olmanız gerekir. Siyasal partiler bunun güvencesini iki ana göstergeyle gösterirler. Parti tüzük ve programı ve bunun uygulanmasının güvencesi bir örgütsel yapı. Bir partinin bu güvenceyi tam olarak verebilmesinin yolu kitle partisi temelli bir türdeş parti olmasına bağlıdır.

Bu güne değin başarısız seçimlerin arkasında bu gerçek yatarken seçim değerlendirmesi yapanlar 1946 seçimleri sonrası, seçim değerlendirmesi yapan bir takım CHP. liler gibi “biz de DP.nin yaptığını yapalım başarılı oluruz” yanlısına düşmüşlerdir. Kadro partileri gibi toplumda adı duyulmuş kişileri aday gösterip öne çıkararak seçim kazanmaya çalışırken kendi kimliklerini sulandırmayı başarabilmişlerdir.

Atatürkçüyüm diyorsanız ulus devletten yana olacaksınız. Atatürk devrimlerinin tümü bir Türk Ulusu inşası/kurmak için atılmış adımlardır. Bunun için laiklikten de, resmi devlet dilinin, eğitim dilinin Türkçe olmasından da ve tek merkezli üniter devlet yapısından da cumhuriyetçilikten devazgeçemezsiniz...

Özleştirmede “devşirme-anlam”, “düzanlam”

Prof.Dr.Ömer Demircan

“Özleştirme” bir tür “**sözcük çevirisi**”dir. Benimsenebilir karşılıklar bir yandan Türkçeyi ve ilgili yabancıdili, öte yandan ilgili alanı çok iyi bilen kimselerce üretilebilir. Öyle nitelikleri olmayanlar, bireysel kırgınlıkları ulusal aydınlanmanın önüne alanlar, 1946’dan sonra halka yabancı bir dil olan Osmanlıcaya sarılmışlardır. Onlar arasında 1970’li 1980’li yıllarda öfkesi “*öztürkçe kullananın ağzını yırtarım!*” düzeyine eren öğretim üyeleri bile olmuştur. Ne yazık ki, o tutum, pusuda bekleyen sömürücüBatı’nın işine yaramıştır.

Türkçeningüçüllüğünü ortaya çıkarmak için yapılan yoğun çalışmalar gerçekte “**Harf Devrimi**” (1928-) ile başlar.Yabancı dillerden **sözcük-çevirisi** ile **anlam-alımın**abakılırsa, Türkçe ile alıntı sözcükler arasında en az üç tür sözcüksel denklik uygulaması ortaya çıkar. Bilim üreten değil, bilimi tüketen açısından Türkçe sözcüklere koşulan o“**özleştirme**” ayrımları şöyledir.

1.a.Birincisi, belki de dillerin “*ilkel/temel-sözlük*”leri içinde yer alan sözcüklerarasında olabilen, **düz-anlamlı**bir eşitliktir. Örneğin İngilizce “**salt**” ile “**tuz**”, “**go**” ile “**git-**”, “**green**” ile “**yeşil**”, “**fast**” ile “**hızlı**” arasında öyle bir anlam denkliğinden söz edilebilir.

1.b. Birinci türden bir başkası, Türkçede bulunmayan bir işlemi, örneğin medreseli Arapça’dakitasrifi(< sarf), Orientalist-Türkologlar Batı dillerindeki “*inflection*” işlemini, kendilerine göre açıklayıp “çekim” ile anlattılar diye, ayrımın Türkçede bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, sanki varmış gibi,Türkçe dizimsel soneklemenin o sözcükle anlatılmasındır. Dil Devrimi öncesi halkın sözlü dilinde “*tesbih çekme*” anlamıyla bulunan “**çekim**”e, 1850’den sonra “*inflection:yüklem tabanı seçilen eylemin belli bir zaman (geniş zaman) kavramı ile öznel kişiye bağlı olarak*, Fransızca ‘*vais/vas/va // allons/ allez/vont*’ gibi,ayrı ayrı biçimlere girmesi” anlamı koşulmuştur.Oysa, Türkçe eylemlerin her zaman için örneğin “*geniş zaman*” ekli “**gider-**” gibi, bir tek biçimi bulunur. Sona eklenen öznel-kişi ve sayı ekleri(gider-im/sin/Ø) çekim değil, “*öznel kişi ve sayı izleme- ekleri*”dir,ne yüklem biçimi ne de zaman ayrımı ile bir ilgisiyoktur. **Türkçede çekimli bir dil değildir.**

Ancak Türk Dili üzerine yazılmış bütün dilbilgisi metinlerinde, incelemelerinde, açıklamalarda, tartışmalarda dizimsel sonekleme işlemi “**çekim**” olarak anlatılır. “***Çekim**” terimi ile Türkçede olmayan bir işlem, yanlış olarak Türkçe bir işlemmiş gibi, çevirisel olarak Türkçe dizimsel soneklemeye bağlanmıştır. Yalnızca sesletime bağlı olan uyumsal ek biçimlemenin de ne anlamlama ile, ne de çekimle bir ilgisi yoktur. Batılı Orientalist¹-Türkologların kendileri için yazdığı Osmanlıca öğretim kitapları medrese dilbilgisi metinleriyle karıştırılıp Türkçe dilbilgisi sanılarak – terimler Türkçedışı ayrımlara bağlanarak çevrilmiştir. Aktarılan ayrımlara, neresinden bakılsa, Türkçe yapılanma açısından yanlış çıkmaktadır.

Nitekim 1938-1946 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı yapmış olan **Hasan Âli Yücel**, Tahsin Banguoğlu’nun “*Ana Hatlarıyla Türk Grameri*” (DTCF, 1940) için yazdığı önsözde: “*Resmî Türkçe tedrisatı, ancak Tanzimattan (1839-) sonra başlar. ... Okul gramerlerinin birincisi 1851 tarihini taşımaktadır. ... Meşrutiyetten (1876-) sonra da, Fransız grameri örnek*

alınarak dil kaidelerimiz ona uydurulmaya çalışıldı. ...” der. Nurullah **Ataç**’ın 1938’de yaptığı yorum geçerliğini bugün de koruyor: “*....Fakat bir Türk çocuğuna dilinin grameri yalnızca doğru konuşup doğru yazsın diye öğretilmez; dili üzerinde düşünmeğe alışsın diye öğretilir;...Son zamanlarda tertip edilen (düzenlenen) gramer kitaplarının hiçbirisi iyi ve tam değildir; tasnifler (ayrılar) yanlıştır, çünkü kelimelerimiz dilimizin hususiyetleri (özellikleri) düşünülerek değil, başka dillerin tasniflerine göre ayrılmıştır*”ⁱⁱuyarısını yapar.

Doğru yorum için, ilk önce, örtüşmeyen, çevirisel Batı terimlerinin Türkçe terimlere dönüştürülmesi, çevirisel bir yazım varsa, o anlatımın yerel anlatıma uyarlanması gerekir. Ancak öyle bir süreci göze alabilmek çok zordur. Türkçe olanı anlamayı reddederek, varsayabanciyı yinelemek çok daha kolaydır. Gerek Osmanlıca gerekse yabancıldilde öğretim, bir bakıma Orientalist çizgisinde sayılır, yabancıldilde yayını da öncelmiştir.

Batılı Türkologların Türkçeye bakışı, Batı terimleriyle Türkçe üzerine yazılan yerli metinler, en azından eş-zamanlı dizgesel betimleme açısından çeviriseldir. *Bu tür çeviri ile Türkçe sözcüklere ancak yabancı bir “yananlam” yüklenir.* Çok sayıda öteki, Türkçe olmayan, çevirisel kurallar da katılırsa, Orientalist-türkolog bakışıyla Türkçe, kendisi olmayan bir Batı diline çevrilmiş sayılır.

1.c. Bir de, Türkçeleştirilip yerleşmiş olan öztürkçe karşılığı beğenmeyip yeniden, ama tutarsız, düzçeviri karşılıklar üretilmesidir: *falling tone* > “*düşen ton*” yerine **alçalan tongibi*. “*Contour tone*” karşılığı olarak 1977’de “*kayan ton*” (ezgi dillerinde, Çince’de) terimini yapmışım. “*Register tone*” karşılığına da “*seken ton*” (Batı Afrika, Orta Amerika dillerinde) dedim. O ayrımsal biçimleme üzerinde 1968-1977 arasında uğraşmış, TDK da o terimleri onaylamıştı. Boğaziçi 2011 sözlüğüne alınmadılar. Sonradan bir de “*scrambling language*” türü ortaya atıldı: “*hertümcel ögeyi sözel her konuma dizen dil*” anlamında onu “*çalkalamalı-dil*” diye çevirdiler (iyi ki “*köçek dil*” demediler). O sözaltı işlem, Türkçede sözel bir işlemmiş gibi incelenmeye başlandı.

2.İkinci tür sözcüksel denklik, Türkçe yeni (gücül) bir türeve yabancı bir sözcüğün anlamının ilk-anlam olarak aktarılmasıdır. Özleştirme denen bu işlemle aktarılan anlam, Türkçe sözcüğün düzanlamı değil, bir yananlamı olur.1923’e kadar Türkçe kendi sözlüğüyle öğretim-dili yapılmadığı için, özellikle 1932 yılında başlatılan Türkçeleştirmeyle, yabancı dillerde sözcükleşmiş ayrımların Türkçeye çevirisi işleminde ortaya çıkmıştır. Anlam yabancıldilde yaratıldığı için Türkçeye çevirisi, seçilen Türkçe tabana bir “yan-anlam” yükleme işlemidir. Sözelimi “*zaviye / angle*” sözcüğünü Türkçeleştirmede seçilen “*aç-*” eylem tabanına “-(y)l” eki katılarak türetilen “*aç-I > aç*” adının gücül düzanlamı “*açma eylemi*”dir. Ona sonradan yüklenen “*zaviye / angle*” sözcüklerinin “*bir uçları bitişik iki doğrunun öteki uçları arasındaki açıklık*” anlamı, “*aç*” için öncesinde var-olmayan ilk ama bir “yananlam”dır. Daha önce “*aç*” dilde düzanlamıyla kullanılmadığı için sözcük, Türkçe iletişime, bir *yananlamla* girmiş sayılır. Daha sonra “*aç*” yabaşka anlamlar da koşulmuştur kuşkusuz. 1932-1982 yılları arasındaki özleştirme sürecinde, Türkçe gücül biçimlere ya da daha önce var-olan biçimlere doğru ve tutarlı aktarılan yabancı alıntı anlamları, öztürkçe sözcüklerin yerel ekinde üretilmemiş, aktarma birer yananlamı sayılır. “*Birden çok sesi örten ezgisel özellik*” anlamı ile “*prosody*” karşılığı “*bürün*”, “*bir bildiri ya da konuşmayı anlamak için önceden dağıtılan örnekler sayfası*” anlamında “*handout*” yerine “*izlek*” de öyle işleminden geçmiş sözcüklerdir.

3. Üçüncüsü, birimleri sözlükselolarak doğrudan eşleme ile “*düzçeviri*”dir. Andaş çeviride anlamın anlık iletimini sağlamak için sözlükte bulunan sözcüklerle çoğunlukla yanılmaya açık anlam iletimi sayılır. O yolla tutarlı ve doğru terim üretilemez; özleştirme bir *yananlam yükleme* olduğu için, bir sözcüğe “lowvowel > **alçak* ünlü > geniş ünlü” benzeri düzçeviri ile yananlam aktarılamaz. Fotoğraf çekilirken yüzü gülümser gibi göstermek için İngilizcede “*cheese!*” /çiyz/ denir; o sözcük Türkçeye anlamadan “*peynir!*” diye çevrilmiş. İlgisi yok! İşleme uyan “*sevgi!*” O konuda çarpıcı örnekler için Ömer Demircan “*Dilbilim Sözlüğü 2: Düzçeviri yoluyla terimselsiğlama ve yanlışlar*”ⁱⁱⁱ (TDD Ocak-Şubat 2012. s. 52-58) incelemesine bakılabilir.^{iv}

Napolyon 1798’de ordularıyla Mısır’a çıkar. “1809-1823 arasında Mısır’ın 23 dev cilt tutan tarihi yayınlanır. Edward Said’e (1978: 94, 96, 97) göre: “Dünya tarihiyle özdeşleştirilen o metin, Mısır ya da Şark tarihinin yerine geçer.” ... “bundan böyle modern Garp terimleriyle açıklanmış olmanın getirdiği saf güç ile ‘İslami Şark’, Müslümanları insan olarak, tarihlerini de tarih olarak göstermeyen, sadece Şarkiyatçıların gücünü imleyen bir kategori biçiminde ortaya çıkacaktır.” Mısır tarihi, yaratılışına hiçbir katkısı olmayan bir dilin terimleri, üçüncü tür terimlerle anlatılmış olmaktadır. Türkçe dilbilgisi terimleri için de benzer yorum geçerlidir.

Uygarlığı Grekler aracılığıyla Afrika ve Ortadoğu'dan aktarılan verilere dayanan Batı'nın sömürdüğü her alan için o bakış değişmez: Kenyalı romancı Ngugiwa Thiong'o "Afrika kimliğinin Avrupalı sömürgeci dilleri aracılığıyla yok edildiğini savunur." Achebe: "Sömürgecilerin yaptığı en büyük tahribat siyahların geleneğini, dinsel ritüellerini ve değerlerini, daha doğrusu kimliğini ve geçmişini yerle bir etmektir". J.M. Coetzee: "Ancak Afrika romanı Afrikalı tarafından Afrika için yazılmaz." Bağımlı bir ülkenin var oluşunu Edward Said şöyle yorumlar: "**Sömürgecilik, halkı pençesine almakla, yerlinin beynini her tür biçim ve içerikten boşaltmakla doymaz. Bir tür sapkın mantıkla, o halkın geçmişine de döner ve** (12 Mart 1970'ten bugüne Türkiye'de uygulandığı gibi) **o geçmişi çarpıtır, şekilsizleştirir ve yok eder. ... Sömürgecinin işi, yerli için özgürlüğü düşlemeyi bile olanaksızlaştırmaktır**" (ES 1993: 355, 400).

1946'dan beri karşıdevrimci, 1980'den sonra ise çoğunluğu göstermelik **yabancıdilde öğretim** ile tek-yanlı dayatmaların sonunda, yetenekliler yabancılaştırılıp devşirilir, kalanlar ile "**düşünemez insan**" çoğunluğu yaratılır. Türkçeye Batı'ca biçilen bir "**deli gömleği**"dir bu. 1946'da **Köy Enstitüleri** uygulamasının durdurulması, **Dil Devrimine** devlet desteğinin kesilmesi, 1951'de **Halkevlerinin** kapatılmasıyla başlamıştır. Üstelik 1982 yılına kadar bu alanda çalışanlardan MEB TTD üyesi olanlar Cumhuriyet yazınına olabildiğince öğretim-dışı bıraktı. Birçoğu **Dil Devrimi**'nin sürekli karşısında yer aldı; Dil Devrimi, ayırımında olmaksızın, bir orientalist gibi ya da onların güdümünde yorumlandı. 12 Eylül darbecilerince 1982 sonunda kapatılana değin, birçoğu yazılarıyla **Türk Dil Kurumu**'na körükörüne saldırdı.

1980'li yıllarda "Türkiyede yabancıdil öğretimi" üzerine araştırma yaparken (Demircan, 1988) kimi Anadolu liselerinde haftada 40 saat dolayında ders yapıldığı, bunun 35 saat kadarında öğretim dili olarak İngilizce kullanıldığı ortaya çıkınca çok şaşırılmış ama, üzerinde yeterince düşünmemiştim. O okulları kuranlar ile yöneticileri ya ne yaptığını bilmiyor ya da büyük bir ihanet içinde bulunuyorlardı. Kimileri deo türden kuşkuyla savmak için "**Türkçe şenlikleri**" düzenliyordu.

Türkçe yeni sözcüklerle yazılacak incelemeleri anlamak için Orientalist-Türkologlar yeniden Türkçe öğrenmek zorunda kaldıklarından, Dil Devrimini hiç hoş karşılamamışlardır. Çağdaş eğitim sözlüğünün değişmesini önlemek için, Batı ülkelerinde doktora eğitimi alan TDE öğrencilerini daha çok Osmanlı arşiv metni çözümlemeye yöneltmişler, adaylar bir arşiv okuma eğitimi aldıkları halde, kendilerini Türk Dili Eğitimi uzmanı olarak algılamışlardır.

Her özleştirme işlemi, alıntı bir sözcüğün anlamını Türkçe bir sözcüğe aktararak yabancı biçimin dilden atılmasıdır. Aktarılan anlam Türkçe sözcüğe bir yananlam olarak koşulur. Eğer, başka dillerde yaratılmış bir kavram, yabancı biçimle Türkçeye daha girmeden öztürkçe bir biçime koşulursa, o "**anlam alımı**" olur. Dili kullanan açısından Türkçe türev özleştirme işlemine **düzanlamı** ile girer. Özleştirmede, yabancı sözcük ile Türkçe türev arasında dilsel işlem - anlam ilişkisi gözetilir. Aktarılan yabancı sözcük anlamı Türkçede oluşmadığından, ister istemez, Türkçe türev için bir "**yananlam**" sayılır. Özleştirme yapanlar acaba bunun ayırımında mı? Pek öyle görünmüyor. Argo çağrışımları düşünmeden "**lowvowel**" a "**alçakünlü**", "**scrambling**" e "**çalkalama**" deyen, matık oluş ilişkisini görmeden "**montaj**" ı "**kurtak**", "**illocutionary act**" ı "**etkisöz**" sananlar, "**ecology**" anlamının "**çevrebilim**" ile karşılanamayacağını ileri sürenler, "**yap-, oyna-, çal-, ...**" ile "**perform-**" ilişkisini görmeyip "**performans**" ı "başarım" ile çevirmeye kalkanlar özleştirmenin çoğunlukla, düzanlamlı Türkçe biçime ilk anlam olarak doğrudan bir yananlam aktarma işlemi olduğunu bilmiyorlar demektir. "**Dilbilim Sözlüğü**" içindeki çok sayıda terim, anında sözlü çeviride kullanılan "düzanlamlamalı eşleme" ile yanlış olarak türetilmiştir. Uygulama, 1935 yılında Türkçeleştirilen CHP tüzüğünde çoğunluğu: "serbest>özgür, muasır>çağdaş, inkılab>devrim, vazife>ödev, mıntaka>bölge, teşebbüs>girişim, mevzu>konu, ... " gibi tutunan, ancak aralarında başka karşılıkla değiştirilen: menfaat>*asığ>**çıkarcı**, himaye>*barıma>**koruma**, tayin et->*belit>**belirle**, tebliğ>*bildirik>**bildiri/duyuru**, muhit>*çeven>**çevre**, ihracaat> *çıkart>**dışsatım**, istisna >*ayra>**kural-dışı**, müstakil> *erkin>**bağımsız**, tabii>*normal>**doğal**, va'de> *ödel>**süre**, müdafaa>*savga>**savunma**, tatbik> *taplama>**uygulama**, inhisar>*tekit>**tekel**, indeks> *bulmaç>**dizin**, mesken> *otru>**konut**, ... " gibi .özleştirme örneklerine bakılarak, "düzanlamlı Türkçe türeve yabancı bir yananlam aktarma" (sözcük çevirisi) açısından nasıl bir anlam-biçim eşlemesine başvurulmuş olduğu incelenebilir.

Gerçekten de, önerilen Türkçe karşılıklardan tutunanların dile nasıl yerleştiği, tutulmayanların neden benimsenmeyip hangi biçimle değiştirildiği incelenerek yorumlanabilir. Öyle bir irdeleme, çok değerli bir sözlüksel anlambilim üzerine bir doktora çalışması yapılabilir..

¹ Kuruluşundan (1312-) bu yana iki tür orientalist eğitilir: i) Bütün bilim alanlarında Doğu ülkelerini inceleyen bilim adamları, ii) üretilen bilgiyi kendi ülkesi çıkarına ilgili Doğu ülkelerinin acımasızca sömürsünü yöneten, yönlendiren bilimadamı, ajan: Sevr Anlaşmasını hazırlayan Sykes ve Pickot ; bugünkü kargaşayı kurgulayanlardan Fuller ile Abramowitz/s, ... en başarılı örnekler sayılır.

¹ Nurullah Ataç: “**Gramer**”, 30.12.1938. **Ataç** (Hz. H. Dizdaroğlu), TDK y. 1962, s.93.

¹ **Kâmile İmer, Ahmet Kocaman, Sumru Özsoy**, (Mayıs 2011), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, (272 s. + Dilbilimciler + Dizin) 351 s.

¹ (* ile belirtilen sözlükte verilen düzçeviri, yanlış karşılıktır). i. Sesbilimle ilgili: / allophone > *altses > üye ses. / falling tone > *alçalan ton > düşen ton. / allophone > *altses > üye ses. / back sounds > *arka sesler > art sesler. morphophoneme > *baş biçimbirim > biçimsel-sesbirim. / palatal fricative > *damaksıl hışırtılı > sızıcı damak-ünsüzü. / egressive > *dış çıkışlı > dışa soluklu. / auditory phonetics > *dinleyiş sesbilgisi > işitsel sesbilim. / articulation > *eklemlleme > sesletim. / privative opposition > *eksik öğeli karşıtlık > tekil karşıtlık. / pictographic writing > *görüntüsel yazı > resimyazı. / diphthong > *ikili ünlü > kayan ünlü. / geminate > *ikiz ünsüz > ünsüz ikileme / ünsüz uzatma: “ısss.sır”. / articulator > *oluşturucu > sesletici. / spelling > *imla > yazım. / suprasegmental > *parçaüstü > bürünsel/suprasegmental phoneme > *parçaüstü sesbirim > bürünsel sesbirim. / phonetic alphabet > *ses abecesi > sesel abece. / phonetics > *sesbilgisi > sesbilim. / phonemics > *sesbirimbilim > yazımsal sesbilim. / phonotactics > *sesdizim > seseldizim. / fricative > *sürtünücü > sızmalı. / agreement > *uyum > izleme. / archiphoneme > *üstsesbirim > biçimsel sesbirim. / echo question > *yansıma soru > ezgil soru / “mI”sız soru. transliteration > *yazaç çevirisi > yazımsal çeviri. sense relations > *içlem ilişkileri > anlam ilişkileri. // ii. Anlamlama ile ilgili: negotiation of meaning > *anlam görüşmesi > anlam uzlaşımı. / amelioration > *anlam iyileşmesi > anlam olumlama. / background knowledge > *artalan bilgisi > ön bilgi, ek bilgi. / Anomalists > *aykırılıkçılar > uyumsuzlar. / inflection > *büküm > bükün, *bükümlü > bükünlü. / linearity > *çizgisellik > artardalık. / exocentric compound > *dışmerkezli bileşik > niteleneni düşmüş bileşik. // iii. Sözlük: acronym > *başlık kısaltma > başharfleme örn. DDY. / backformation > *geri oluşum > ek-atarak türetme. / reduplication > *ikileme > pekiştirme. / noun > *isim > ad. / prepositional phrase > *ilgeç / ilgeçli öbek. / blending > *karma > yarılayıp birleştirme. / transitivize > *oldurganlaştırma > geçişlileme. / zero derivation: *sıfır türetim > eksiz türetme. / lexical entry > *sözlüksel kütük > sözcük girdisi. / loan word > *ödünc sözcük > alıntı sözcük. // iv. Dilbilim / Sözdizim: contrastive > *ayırımsal > karşıt / contrastive linguistics > *ayırımsal / karşıtsal dilbilim. / / descriptive adequacy > *betimleme yeterliği > betimsel yeterlik. / morphological property > *biçim bilimsel özellik > biçimsel özellik. / morphological category > *biçimbilimsel ulam > biçimsel ulam. / message > *bildiri > ileti. / language switching > *dil değiştirimi > dilden dile geçme. / grammaticality > *dilbilgisellik > dilsellik. / co-text > *dilsel bağlam > sözel bağlam / language disorder > dilsel *düzensizlik > dilsel bozukluk. / immediate constituent > *dolaysız kurucu > yanaşık kurucu. / repair > *düzeltme > onarım. / locutionary act > *düz söz edimi, söyleme edimi / illocution > *edimsöz > sözel edim. / coordination > *eşbağımlılık > eşleme. / equative > *eşitlik derecesi > eşitleyici. / apposition > *eşleme > yanaşım. / adjacency > *eşleşlik > yanaşıklık. / perlocution > *etkisöz > etkil edim. / verbal agreement > *eylemcil uyum > öznel izleme. / lingua franca > *geçer dil > ortak dil. / binarism > *ikicilik > ikil birleşim. / dislocation > *kaydırma > yersizme. / interrupted > *kesintili > kesikli. / register > *kesit > alan dili. / speech community > *konuşma topluluğu > dil toplumu. / propositional attitude > önerme *tavır > önermesel tutum. / subject control > *özne denetimi > öznel denetim. / theme > *öznellik > izlek. / coordinate bilingualism > *sıralı ikidillilik > ayırık ikidillilik. / kinesics > *sözdışı iletişim > beden dili. / adjacency principle > *yandaşlık > yanaşıklık ilkesi.

TÜRK EDEBİYATINDA NAZIM HİKMET1**Doç.Dr. M.OKAN BABA**

Büyük sanatçılar,yarattıkları yapıtlarıyla ve uğraştıkları sanat alanında yaptıkları yeniliklerle ölçülür.Nazım Hikmet Türk edebiyatında hem biçim hem içerik bakımından belirgin yenilikler yapmıştır. Nazım Hikmet şairliği yanında önemli bir düşünürdür. O en önemli yapıtlarını inandığı düşünceyi savunarak vermiştir. Ancak yapıtlarını verirken en zor sorunları coşku ve düşünceyi birleştirerek anlatmıştır.Onun şiirini diğer bir özelliği de Türkçe'ye hakim/egemen olmasıdır..Bu nedenle onun şiirlerini anlamak oldukça güçtür. Onun şiirlerini kavramak için dönem dönem incelemenin doğru bir yaklaşım olacağını sanıyorum.

1-İlk şiirleri: NazımHikmet; dedesi Nazım paşanın etkisi ile şiire başlamıştır. Nazımın ilk yayınlan Şiiri”Serviliklerde”, 1918’deYeni Mecmua’da yayınlanmıştır.

Bir inilti duydum serviliklerde

Dedim burada dağlayan var mı?

Yoksa tek başına bu yerde

Eski bir sevgiyi anan rüzgar mı?

Bu şiir o dönemde Hececiler çevresinde büyük bir ilgi görür..Böylece Nazım hece şairleri arasında yer alır.Bu dönemde yazdığı şiirler,duyguya dayalı bireysel şiirlerdir. Nazım bu dönemde vatan, millet gibi ulusal konuları ustaca dile getirmiştir. Yazdığı “Kırk Haramiler Esiri”, “YaralıHayalet” şiirleri usta işi şiirlerdir.

Bir gece bir odada dört arkadaş toplandık

Bir uzak rüya olan eski günleri andık

Gözlerimiz yaşlıydı gönüllerimiz mahzun

Hepimiz memleketten konuştuk uzun uzun

Dördümüzün ikisi Aydın uşaklarından.

(Yaralı Hayalet)

(7)

Bu şiirde Nazım işgal edilmiş ülkenin insanların duygularını anlatır. Nazım bu şiirde 14 lü hece ölçüsünü ve kullandığı uyak biçimi ile şiire geniş bir ses kazandırır Nazım, Kurtuluş Savaşı sırasında 1 ocak 1921’de Anadolu’ya geçer.Gençliği Kurtuluş Savaşını desteklemeye çağıran şiirler yazar. Bolu’ ya öğretmen olarak atanır.Burada Anadolu’nun geriliğini, açlığını görünce toplum sorunlarının yalnız savaş ve esaret olmadığını anlar..Bu durumun nedenini kavramaya çalışır.”Kara Kuvvet”şiirini yazar.

Asırlar var ki bu memleketin

En sade en temiz gönüllerinde

Göklerin ezeli nuru yerinde

Zulmeti siniyor kara kuvvetin

Buşiiröncekilerden farklı olarak,duygusal ve hamasi şiir değildir. Bu toplumun sorunlarını anlatan bir şiirdir.Nazım aynı konuyu işleyen”Meşin Kaplı Kitap”şiirini yazar .Şiir şöyle biter.

Efendiler, ağalar evliyalar, keşişler

Ebedi karanlığın boğulsun kollarında

Artık temiz ruhların aydınlık yollarında

Sade bir din bir kanun bir hak işleyen dişler.

Kimi yazarlar bu şiiri Nazımın yeni şiirinin başlangıcı sayar. Afşar Timuçin” Ne olursa olsun Meşin Kaplı Kitap Nazım Hikmet’in olgunluk dönemini başlatan şiirlerin ilkidir ’diyebiliriz”diyor.

2-Yeni şiirleri: Nazım Hikmet Rusya’ya gitmeden Namık Kemal, Tevfik Fikret, Mehmet Akif ’şiirleri onun Şiirine ortam hazırlamıştır.. Namık Kemal’in hitabet üslubundan, Tevfik Fikret’in ve Akif’in nesre yakın dizelerinden yararlanarak 14heceli dizelerden kendine özgü bir şiir dili oluşturmuştur. Örneğin

Sen misin Sarı zeybek? S arı Zeybek sen misin?

(8)

Zeybek sendeliyorsun! One? Soluyor benzin?

Yere eskisi gibi hızlı vurmuyor dizin..

(YaralıHayalet)

Nazım Rusya'ya gittiği yıllarda Fütürizm akımı çok yaygındı. Bu akım eskiye karşı bir başkaldırma idi. Bu nedenle sanatta eskiye karşı büyük bir tepki vardı. Geleceğin yöneticilerinin makineler olacağına inanıyorlardı. Bu nedenle makineleri yüceltiyorlardı .Makineseslerini şiirin sesiyle kaynaştırmaya çalışıyorlardı .Ayrıca özgür çok sesli bir yaşam düşünüyorlardı. Dilin bütün olanaklarını kullanarak yeni -bir söylem biçimi geliştirmeye çalışıyorlardı. Bu devrim ruhuna da uygun görülüyordu. Nazım bu akımın etkisiyle hece ölçülü/vezinli şiirden koptu. Türkçenin olanaklarını kullanarak yeni şiirini oluşturmaya başladı.1922'de yazdığı "Yeni Sanat "şiirinde benimsediği sanat anlayışını şöyle anlatır.

Sana l/Üçtelinden üç sıksa bülbül öten// Üç tellisaz/Yaramaz!/"

"Üç telli saz/Dağlarla dalgalarla kütleleri/ileri/ atlatamaz!" "Hey/Avanak/ Elinden o zırlıyı bıraksana!

Nazım böylece yeni şiir anlayışını açıklar. Fütürizmin amacı da budur. Nazım Hikmet "Açların Gözbebekleri""Gözlerimiz", " Makineleşmek,"Gorki'deki Beyaz Sütunlu Ev." Şiirlerini bu dönemde yazar. Bunlar Nazım'ın yenişiirinin ilk başarılı örnekleridir."Açların Göz bebekleri"toplumcu bir anlayışı yansıtır.

"Değil birkaç/değil beş on/Otuz milyon/aç/bizim."

Makinalaşmak, Fütürizm akımının anlayışına uygun,makine sesini şiirin sesine katan bir şiirdir.

"Trrrum/trrrum/trrrum//trak tiki tak/Makineleşmek/istiyorum!"

Gözlerimiz, şiirde ortak bir emekle insanın başarılıolabileceğini anlatır.

"Yükseldimüşterek zahmetin şah eseri/demire canverendehayı bulduk."/"

Beyaz Sütunlu Ev Lenin'in ölümünü anlatan bir şiirdir.Nazım en acı birgerçeği duygusal ve ince bir dille anlatır.

(9)

Ah o çocuk tabutunda yatan dev....

Ah beyaz sütunlu ev

Beyaz sütunlu ev

Bu şiirler Nazımın şiirinde önemli bir aşamadır. Fakat bu şiirler İstanbul'a ulaşınca,edebiyat çevrelerinde büyük tartışmalara neden olur. Nazım, Türkiye'ye gelmeden hakkında dava açılır.Nazım bu dönemde yazdığı şiirlerin bir bölümünü 835 satır adlı kitabına almıştır. .3-1925-1938 Ustalık dönemi: Bu dönem Nazım Hikmetin en başarılı en verimli dönemidir.Fakat yaşamının hareketli ve sıkıntılı dönemidir.Türkiye'ye döndüğü zaman Aydınlık dergisinde çalışmaya başlar.Fakat Moskova'ya gitmek zorunda kalır.Hakkında on Yıl hükümlülük/mahkumiyet kararı verilir. Hükümlülük kararına karşın 1928'de Hopa'dan Türkiye'ye dönmeye çalışırken tutuklanır.Yedi ay orada kalır, sonra İstanbul'a gelir. Ardından Bursa hapishanesinde iki yıl yatar. 1934'te beş yıla mahkum olur,1935'çıkan genel afla özgürlüğüne kavuşur. Orhan Selim imzası ile yazılar yazar çeşitli işlerde çalışarak yaşamını 1938'e dek sürdürür.Bu dönemde Nazım en önemli yapıtlarını verir.835 SATIR (1929), Jokond İle Sî-Ya—U (1929), Varan 3,(1+1=!) (1930):Sesini Kaybeden Şehir(1931), Benerci Kendini Niçin Öldürdü(1932), Gece Gelen Telgraf(1932) Taranta –Babu'ya Mektuplar(1935), Portreler(1935) Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı(1936) Bu yapıtlarıyla Nazım Türk yazınındaki/edebiyatındaki yerini alır. 835 Satır ,1924-1928 yıllarında yazdığı şiilerden seçtiği .Fütürist ve toplumcu düşüncüyü savunan şiirlerdir. Bu şiirler, coşkun ve düşünce tarafı güçlü şiirlerdir. Nazım , şiir anlayışını şöyle anlatır.

'Fakat/benim/şiirime ilham/esin veren perimin/omuzlarında açan kanat:/ asma köprülerimin/demir putrellerindendir.(Sanat Telakkisi)

Duygusal ama 17 ekim devrimi günlerinin coşkusu şöyle anlatır

Atlılar atlılar kızıl altlılar/

Atları rüzgarkanatlılar

Atlarırüzgarkanat....

Atlarırüzgar...

(10)

Atları..

At.

Rüzgar kanatlılar gib iğecihayat

(Salkımsöğüt)

Jokond İle Sı-Ya-U:Bu uzun şiir o dönemin Çin’de İngilizlere dayanarak yönetimin özgür, düşünen İnsanlara yaptığı baskıları bir aşk hikayesi biçiminde anlatır .Jokond Rönesans düşüncesinin ve yeni düşüncenin sembolüdür.Onu benimseyen Si-Ya-U öldürülür.Jokond da yakılır. Jokond’un kollarına üç adım kala

Yetişt i Çan-Kay-Şi’nin celladı

parladı

pala....

Kesilenbir et kırılan bir kemiksesi.

Yuvarlandı ayağının dibine

Kanabulanmış sarı bir güneş gibi

Sİ-YA-U’nunkellesi...

Çakmağı çaktılar

Jokond u yak tılar.

(Jokond ile Sı-Ya-U)

Varan 3 : Bu kitap değişik zamanlarda yazılan şiirlerden oluşmuştur.Bunlar yeni sanatın düşün yönünü anlatan ürünlerdir. YALINAYAK, GÖZLERİMİZ, KABLETTARİH, SANATKAR HEYCANI,YÜRÜYEN ADAM bunlardan birkaçıdır.

“İşte şu/Eskimiş uyku kokan çömlek gibi şehrin/Kara sevdası değil öyle romantik:/ Onun/

Ruhunun /İki kıvrak kelimelik/Hasreti var/BUHAR/ELEKTRİK”(YANLAYAK)

(11)

(1+1=1)küçük bir kitapta şair emperyalizmi yeriıyor.Özellikle Birinci Dünya dünya Savaşının etkilerini anlatıyor. Birinci şiir emperyalizmin dünyayı bir duvar gibi nasıl sardığını,karşı duranları ve onların bu yolda nasıl savaştıklarını anlatıyor.

“o duvar

Lortlar kamarasından Lort Gürzon’un

Noktaları imparator armalı bir nutku gibi geçiyor.

Eyfel Kulesinden avlarını seçiyor.

Dayanarak Hindenburg’un altın çivili heykeline

Topluyor Berlin sokaklarını eli

O duvar

O duvar, o duvar

O duvarın dibinde

Bizimkiler kurşunlanıyor.

(İZMİRDENDENİZEDÖKÜLEN)

Sesin Kaybeden Şehir, Bu kitapta Nazım düşüncelerini geniş kitlelere ulaştırmak için duygulu ve coşkulu şiirlerinin bir bölümünü toplar. BU onun şiire getirdiği yeni anlayıştır Bunlardan biri.

“KEREMGİBİ”Şiiridir. Ayrıca Nikbinlik şiiri makinelerin insan yaşamındaki önemini şöyle anlatır.

(13)

Hani şimdi biz haykırırız

cevap:

açılır kara kaplı kitap

Zindan..

Kayış kapar kolumuzu

Kırılan kemik

kan

Hani şimdi bizim soframıza

Haftada bir et gelir...

Ve

Çocuklarımız işten eve

Sapsarı iskelet gelir.

Hani şimdi biz..

İnanın

Güzel günler göreceğiz çocuklar

Güneşli günler

Göre-

-ceğiz

Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar

Işıklı maviliklere

Süre-

(14)

-ceđi

Mektup Ŗiiri Maksim Gorki'ye Yazılmıştır. Son kısmı şöyledir.

Lenin'i anlamak demek

İnkılabı Lenin gibi anlamak demektir..

Sen inkılabı alamadın

Bırak Maksim Gorki bırak

Onu seven anlatsın.

"Benerci Kendini Niçin Öldürdü;" uzun bir epik şiirdir. Kitabın ana düşüncesi" Devrimciler, kendi kişiliklerini değil, devrimi önemsemeli onun gelişmesine katkıda bulunmalıdır". Ayrıca evrimin ve gelişmenin durdurulamayacağını anlatır:

Hraklit heraklit ne akıştır bu!

Ne akıştır ki budalgalarında

Dağılı dıranlı şanlı en mukaddes putun

Kızgındemir damgasıylasukutun

Gebedir her sukutbir yükseliře

Ne mümkün karşı koymak

(15)

Bu köpürmüş gelişe ...

Emperyalizimin değişmez kuralı bütün dünyayı sömürmek. Dünyanın neresinde olursa olsun ona karşı gelen özgürlük taraftarını yoketmeye çalışır.

GECEGELEN TELGRAF bu kitabında düşünen, devrime inanan kişilerin yaşamı hakkındaki duygularını anlatıyor.

“Gece gelen telgraf / Dört heceden ibaretti:/“VEFAT ETTİ”/imza yok/Bu dört hece bile çok’.”

“Bakıyorum/ Gece gelen/ Telgrafa/O mükemmel bir kafa/ mükemmel bir yürek/yumruklarıyla erkek’/gözleriyle çocuktu.”/ (Gece gelen telgraf)

Nazım ,bu kitapta kendisine karşı olanlara yazdığı hicivlerin bazılarını koymuştur.

“Benim şöhetim nerden gelir Ben neyimle meşhurum/MALUM/

“ Siz gelince/sizi meşhur eden şey:/hırsız bir babanın kanlı altınlarını çalan/hırsız bir oğlun parasıdır/ “(HİCİV VADİSİNDE)

Portreler kitabı Nazım’ın hicivleridir Bunlar şairin yakından tanıdığı bilinen kişilerdir.bunlar toplumsal olaylarda yer alan kişiler olduğu gibi edebiyat dünyasında tanınmış kişilerdir.

Bir düşünöğlum,

Bir düşün ey yetimi safa

Bir düşün ki son defa

Anlayabilesin;

Senbu kavgada

(16)

Bir nokta bile değil,

Bir küçük eğri virgül

Bir zavallı vesilesin(Bir Provokatör üstüne)

TARANTA –BABU’YAMEKTUPLAR Afrikalı Birgencin ağzından karısı Taranta –Babu’ya yazdığı mektuplardan oluşur.Nazım bunu bir destan biçiminde anlatır.Şiirin teması Avrupa’da gelişen faşizmin durumudur:

YAŞAMAK/Ne acayip iştir ki./Bu ne menem gidiştir ki TARANTA_BABU/Bugün bu/

“ bu inanılmayacak kadar güzel”/Bu anlatılmayacak kadar sevinçli şey/

Böyle zor/Bu kadar/Dar/Böyle kanlı/Bu denli kepaze .../(BEŞİNCİ MEKTUP)

“SIMAVNA KADISIOĞLU ŞEYH BEDRETTİN DESTANI:Bu şiirin ana düşüncesi her zaman özgür düşünen

Kişiler baskı görür

Yağmur çiseliyor,

Serez’in esnaf çarşısında

bakırcıdükkânının karşısında

Bedreddin’im bir ağaca asılı

.....

Yağmur çiseliyor,

Serez çarşısı dilsiz

Serez çarşısı kör

Havada konuşmamanın, görmemenin kahrolası hüznü

Ve Serezçarşısı kapatmış elleriyle yüzünü.

4-1938-1950 Nazım’ın en uzun tutukluluk dönemidir. Bu dönemde sağlığı bozulmuştur. Ayrıca eşitli şehirlerde mahkumiyetini geçirmiştir.Bu dönemde

(17)

yazdığı şiirlerde mahpusluk teması öne çıkar. Saat 21-22 ŞİİRLERİ' dir.Bunlar Piraye hanım için yazılmıştır.

Ne güzel şey hatırlamak seni:

Ölüm ve zafer haberleri içinde

Hapiste

Ve yaşıım kırkı geçmiş iken

Bu ilk şiirde Nazım kendi durumunu,yaşlandığını anlatıyor.tema mahpusluk duygusu çevresinde bu şiirler yazılıyor .Sevgi ,umut, özlem, gibi konuları işliyor. Dört hapishane yazdığı şiirler de aynı duygularla yazılmıştır. Tecritteki adamın mektupları Ankara'daki cezaevinde yazılmıştır.

Ve tıpkı o eski

Acıklı hikayelerdeki

Yalnayak, karlı yollara düşmüş, yetim bir çocuk gibi bu yürek

Mavi gözleri ıslak

Kırmızıküçükburnunuçekerek

Senin bağrına sokulmak istiyor.

Yüzümükızartmıyor benim

Onun bu an

böyle zayıf

Böyle hodbın

Böyle sadece insan

Oluşu.

Bu dönemde yazdığı yapıtlardan biri de Kuvayı Milliye destanıdır. Bu şiir 1965'te Kurtuluş Savaşı Destanı Adıyla yayınlanmıştır. Daha sonraki baskılarda Kuvayı Milliye adıyla basılmıştır. Yapıtın sonundaKi kayıta İstanbul tevkifhanesinde 1939, Çankırı Hapishanesinde 1940, Bursa hapishanesi 1941'de yazıldığını öğreniyoruz şiirin , ikinci bölümünün konularının Nutuk'tan alındığı bildiriliyor. Kitabın ilk bölümünde Kurtuluş savaşını niçin yapıldığını şöyle anlatır.

Ateşi ve ihaneti gördük.

Ve kanlıbankerler pazarında

Memleketi Almanlara satanlar,

yan gelip ölülerin üzerinde yatanlar

düştüler can kaygusuna

ve kurtarmakiçin başlarını halkıngazabından

karanlığa karışıp basıp gittiler.

Yaralıydı, yorgundu, fakirdi millet,

En azılı düvellerle dövüşüyordu fakat

Dövüşüyordu köle olmamak için iki kat

İki kat soyulmamak için.

.....

Ve devam ettik ateşi ve ihaneti görmekte

Eşraf ve ayan ve mütehhayyanın çoğu

ve Ağalar:

(19)

Bağdasar Ağa'dan

Kellesibüyük Mehmet Ağa'ya kadar

düşmanla birlik oldular.

Ve inekleri, koyunları keçileri, sürüp götürüp

Gelinlerin ırzına geçip

Çocukları öldürüp

Ve istiklali yakıp yıktıkça düşman

Dağa çıktı mavzerini, nacağını çiftesini kapan

Çığ gibi çoğaldı çed teler

ve

köylülerden paşalar göründü

karadonluk köylülerden

.....

Fakat bir kere bir dert anlayan düşmeyegörsün önlerine

Ve bir kere vakterişip

"gayrikyeter!"

'demesinler

Bunu birdedilermi,

.....

Ne kendi nefsinin korur

Ne düşmanı kayırır,

"dağları yırtıp ayırır

Kayaları kesip yoleyler abıhayat akıtmağa''

Memleketimden İnsan Manzaraları, enbüyükeseridir NAZIMIN.Nazım başlangıçta bunu bir tarih olarak düşünmüş, sonradan Bundan vazgeçip uzun bir destan olarak yazmaya başlamış. NazımHikmet bu büyükyapıtı hakkında şu bilgileri veriyor.''Hapisten çıktığım zaman altmış altı bin Satır yazılmıştı hürriyete kavuşuşumdan bir yıl kadar sonra memleketten ayrılmak zorunda kaldım.İnsan manzaralarını yanıma alamadım, yakalanırsam yok ederler kaygısına kapıldım.Birinci Sayı Dört parçaya bölünerek dost evlerine dağıtılmıştı. Moskova'ya geldikten biraz sonra bunların ya polisin eline geçtiğini ya da yakıldığını haber aldım.Bazı parçalar daha ben hapishanedekeyken Paris'e gidebilmiş basıla bilmişti.Altmış altı bin satırdan yalnız bunlar kalmıştı..Aradan yıllargeçti ve 1956'da polisten ve ateşten kurtulan bazı parçalar Moskova'ya gelmeye başladı.Bugün elimde onyedibin satırvar''diyor Sonradan yeni parçalar eklenerek yirmi üç bin satıra ulaşmıştır. (A.Timuçin

NazımHikmetinşiiirler.1978, S,121)

Nazım Hikmet, bu yapıtı yazarken dilin olanaklarından, kültür tarihimizden,eski ve yeni edebiyatımızdan ve halk edebiyatından,konuşma dilinden yaralanarak kendine özgü bir söylem geliştirmiştir.Nazım anlatmak istediğini somut bir Nesneye bağlayarak anlatmıştır.Örneğin çeşitli insanların bulunduğu bir mekan seçer. Haydar Paşa istasyonu ve Tren.-Birinci mekan gardır. Buradaki insanların durumunu anlatır

Haydarpaşa garında

1941 baharında

Saat on beş

Merdivenlerinüstündegüneş

Yorgunluk

Ve telaş.

Bir adam

Merdivenlerde duruyor

Bir şeyler düşünerek.

.....

-Galip Usta-

Tuhaf şeyler düşünmeklemeşhurdur.

.....

Zamanzaman işsiz kalarak

“işsizkalmasam” diyedüşündü

50 yaşınakadar

51 yaş “ihtiyarladım” dedi

“babamdan bir yıla fazla yaşadım”

Şimdi 52yaşındadır

İşsizdir.

Şimdi merdivenlerde durup

Kaptırmış kafasını

Düşüncelerin en tuhafına.

Burada Galip ustanın çevresinde onun gördüklerini ve düşündüklerini

Anlatır.GARIN bekleme solunda Baskıcı Ömer ve oradaki insanları anlatır

Üçüncümevki beklemesalonunda

Oturup

Dolaşıp

Uyuyorlar yüzükoyun

Kalkacak herhangi tirenle ilgisi yok

Baskıcı Ömer

Sakalı avuçlarında

Betonun üzerinde çıplak ayakları

Oturuyor iki büklüm sabahtan beri.

Bu motifin temel düşüncesi, üretmeyen bir toplumda, insanlar sefil, aç kalır ve ahlaki değerleri çöker. Baskıcı Ömer zengin bir ailenin çocuğudur. Fakat hastalıklı bir çocuktur. Yeterli bir eğitim görmez. Babası ölünce babasından kalan servetini harcar parasız kalır. Bunun üzerine gönüllü askere gider. Balkan savaşında esir düşer. Esaretten kurtulunca kalıpçılığa başlar tahta kalıplarla kağıt Üzerine eski kitaplardaki resimleri basar. Fakat dışarıdan hazır basılmış modeller gelince kalıpçılar dükkanlarını kapatmak zorunda kalırlar. Ömer de işsiz kalır. Burada şair işsizliğin nedenlerini Ömer'in dramıyla somutlaştırır. Bu yapıttaki bütün düşünceleri somut bir nesneye bağlayarak anlatır

5-1951-1963 Nazım özgürlüğüne kavuştuktan sonra çeşitli baskılar nedeniyle yurt dışına çıkar. Bu şair üzerinde büyük etki yapar. Bu dönemde yazdığı şiirde derin bir özlem sezilir.

Bir yandan cellatlar girdi araya

Bir yandan oyun etti bana

bu mende bu yürek

(23)

nasip olmayacak Memed'im yavrum

seni bir daha görmek

(Memed'e son Mektubumdur.)

Bu şiirde Nazım yalnız oğlunun özlemin değil yaşamak istediği topluma duyduğu özlemini de dile getiriyor .Ayrıca İstanbul özlemini de dile getiriyor.

İçinde acısı var yemişi koparılmış bir dalın,

Gitmez gözümden hayali Haliçeinenyolun

İki gözlü blr bıçaktır yüreğime saplanmış

Evlat hasretiylehasretiİstanbul'un

(Benim oğlan Fotoğraflarda Büyüyor)

Nazım'ın son şiirleri artık o büyük şiirler kadar güçlü değildir. Ancak bu şiirlerinde düşüncesini sonuna dek savunan güçlü bir iradeye sahip bir düşün adamıdır. Onu, düşüncelerini kavramadan anlamak güçtür

.

.

ŞAHİN**Prof. Dr. SÜREYYA ÜLKER**

Ahmet Vefik Paşa (2000), Doerfer (1963 – 1967), Eren (1999), Eyuboğlu (1991), Nişanyan (2012), Räsänen (1969), Redhouse (1999), Tuğlacı'ya (1971) göre Farsça bir alıntı olan şahin sözünü Şemsettin Sami yad bir kökene bağlamamış (2010), Köprülü, Farsçadaki Türkçe alıntıları ele alan yazısında bu sözün Farsçaya İlhanlılar döneminde Türkçeden geçtiğini savunmuştur (1940 - 1942). Clauson, eski kaynaklarda adı geçen kuşun adlarından olan “çağan”, “çoğan” sözlerinin doğanın eski biçimi olan “toğan”dan bozma olduğunu, çağan biçiminin Moğolcada ak anlamına gelen çağan sözünün baskısıyla oluştuğunu belirtmektedir (1972). “Çağ –“ “çoğ –“ eylem köklerinin doğ- eylem kökünün eşanlamlıları olduğu kanısındayız. Halk dilimizde “doğ-“ anlamına gelen “coğ-“, “çav-“eylem köklerini de bunlara ekleyebiliriz (Derl).

Tarama dergisinde ışın anlamında Nogaycadan taranmış veriler olan çıvak, çuvak, şuvaksözleri ilk bakışta Arapça şuadan bozma oldukları izlenimini vermekle birlikte Divan'da alev anlamında geçen çoğ sözünün türevleri olabilir. Buna dayanılarak cep kılavuzunda şuanın karşılığı şuvağ olarak önerilmiştir (1935). Tarama dergisinde coğ, cuğ, çoğ, çuğ biçimleri de ışın anlamında geçmektedir (1934). Eski Türkçede güneş şemsiyesi anlamında kullanılan “çowaç” sözüyle bu sözler arasında da bir yakınlık görülmektedir. Alev anlamındaki “çoğ”uyad bir kökene bağlamayan Clauson “çowaç”ın aradaki “w” yazacı dolayısıyla kaynağı bilinmeyen bir alıntı olabileceğini belirtmişse de Doerfer ile Räsänen bu sözü yad bir kökene bağlamamaktadırlar. Çovaç sözü halk dilimizde güneş, güneşli yer (Derl); “çoğaç”, “çoğaş” biçimleri eski kaynaklarda güneş ışığı anlamında da kullanılmaktadır (Tar, Tar D).Bu eylemler daha çok güneş için kullanılmakla birlikte çocuk anlamına gelen “çağa” sözünün varlığı, çağ- eylem kökünün doğ- eyleminin bütün anlamlarını karşıladığını düşündürmektedir.

Kanımızca tekerlek parmağı anlamındaki “cağ”, “cav” sözleri de bu sözlerle birleştirilebilir. Cağ sözü Bläsing'e göre Hemşin Ermenicesinde çorap iğnesi anlamına gelen “jag”dan (1995), Dankoff'a göre tığ, şiş anlamlarına gelen Ermenice “çal”dan bozmadır (1995). Dankoff'a göre Türkçeye Kürtçe “jag” üzerinden geçmiştir. Tekerlek parmağı anlamındaki cağ sözü Ahmet Vefik Paşa (2000), Şemsettin Sami (2010), Redhouse (1999) ile Tuğlacı'nın (1971)

sözlükleriyle TDK'nin sözlüğünün 1. – 6. basılarında (1945 – 1974) yer almaktadır. Şemsettin Sami cav biçimini de vermiş, tekerlek mili anlamına da geldiğini belirtmiştir. Halk dilinde parmaklık, korkuluk, çorap şişi, şemsiye teli gibi çeşitli anlamları vardır (Derl). Tietze, halk dilindeki anlamlarını “ince çubuk” biçiminde özetlemiş (2016), Bläsing ile Dankoff'u kaynak göstererek Ermenice bir alıntı olduğunu belirtmiş, tekerlek parmağı anlamına yer vermemiştir. TDK, sözlüğünün 7. basısından başlayarak (1983-) parmaklık, korkuluk; Dil Derneği parmaklık, korkuluk, şiş, örgü şişi anlamlarına yer vermiş (1998-), ikisi de tekerlek parmağı anlamına yer vermemişlerdir. Tekerlek parmağının ışın biçiminde olması ışın anlamındaki çoğ ile bir bağlantıyı düşündürmektedir. Nitekim Latince “radius” hem ışın, hem tekerlek parmağı anlamındadır (Ülker 2009). Kanımızca tekerlek parmağı anlamındaki çağ sözünün kökeni Eski Türkçede alev anlamına gelen çoğ sözüne dayanıyor olabilir. Sözcüğün dingil, korkuluk, parmaklık, şiş, tel gibi anlamlarının parmağa ikincil oldukları kanısındayız. Zaten şemsiye teli tekerlekteki parmağın şemsiyedeki eşdeğeridir. Bisiklet tekerleğinde de parmağın eşdeğerine tel denir. Kısacası, çağ sözünün Ermenice “çal”dan bozma olduğu yolundaki görüşü inandırıcı bulmuyor, sakıntıyla karşılıyoruz.

Çağanın “şahan” üzerinden şahine dönüştüğü anlaşılmaktadır. Doerfer, Köprülü'nün görüşüne dayanarak şahin sözüne Farsçadaki Türkçe alıntılar arasında yer vermiş, ancak kendisinin, sözcüğün Türkçe kaynağının “ş” ile “h” yazaçlarını içermemesi dolayısıyla Farsçadaki şahinin Türkçe bir alıntı olduğu yolundaki görüşe katılmadığını, bu sözün Farsça “şah” sözünün türevi olduğunu sandığını belirtmiştir. Eren, Räsänen ile Doerfer'i kaynak göstererek sözcüğün Farsça bir alıntı olduğunu belirtmekle yetinmiştir. Nişanyanda Doerfer gibi, sözcüğün kökenini Farsça şaha bağlamıştır. Doerfer, sözcüğün Türkiye Türkçesindeki biçiminin de Farsça bir alıntı olduğu kanısındadır.

Bir hayvan adı olarak şahin sözü dilimizde doğanın eşanlamlısı olarak kullanılır. Ross'un Doğu Türkçesindeki kuş adları konusundaki yapıtının Türkçe çevirisine Gürsoy Naskali'ce eklenen dizinden, 1948 -49'da bir kuşbilim sözlüğü düzenleyen Celalettin İzmirli'nin, bu sözü Latince adı Buteo olan bir doğan cinsinin karşılığı olarak kullanmış olduğunu öğreniyoruz (1994). Sanırız İzmirli'nin etkisiyle orta öğretim terimleri kılavuzuyla (TDK 1963) zooloji terimleri sözlüğüne (Karol 1963) şahin sözü Latince adı Buteobuteo olan bir doğan türünün adı olarak girmiş, bu yaklaşım biyoloji terimleri sözlüğünde de sürdürülmüştür (Karol 1998). Buteo cinsi doğanların Fransızca adı olan “buse”un karşılığı Şemsettin Sami'nin kamus – 1 Fransavîsinde “ala doğan” olarak verilmiştir (1901). Ross, Doğu Türkçesindeki karşılıklarını “sa”, “sar” olarak vermektedir (1994). Emir Necipoviç Necip'in İklil Kurban eliyle Rusçadan Türkçeye çevrilen Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü'ndesa, sar sözlerinin karşılığı “aladoğan” olarak verilmiştir (1995). İzmirli, ala doğanı çakır kuşunun

eşanlamlısı olarak vermekte (Gürsoy Naskali 1994); Steuerwald ise doğan, yelkesen (kerkenez), atmaca anlamlarına geldiğini belirttiği “alacadoğan”ın

eşanlamlısı olarak göstermektedir (1983). Şemsettin Sami ile Köprülü'nün görüşleri doğrultusunda şahin sözünü yad kökene bağlamayarak bu söze doğanın eşanlamlısı olarak yer veren TDK, 1983'te bu söze Farsça bir alıntı olarak orta öğretim terimleri kılavuzuyla zooloji terimleri sözlüğündeki anlamıyla yer vermiş, bu yaklaşım Dil Derneği'nin sözlüklerince de benimsenmiştir.

Şahin sözü dilimizde tartı dili anlamında da kullanılmaktadır (Steuerwald 1983). Bu kavramın Latincesi olan “examen” sözü dirgerlik dilinde bakı (muayene, tetkik), eğitim dilinde sınav, böcekbilim dilinde oğul (Bey denen bir dişi arıyla kovandan çıkan arı topluluğu) anlamındadır (Ülker 2017).

“Kerkenez”in kökeni de ayrı bir tartışma konusudur. Ahmet Vefik Paşa, Dil Derneği, Redhouse, Şemsettin Sami, Tuğlacı, TDK'nin yad bir kökene bağlamadıkları bu söz Räsänen ile Tietze'ye göre (2016) akbaba anlamına gelen “kerkes”ten, o da yine akbaba anlamındaki Farsça “kargas”tan bozmadır. Redhouse, Räsänen ile Tietze'ye göre Farsçadan bozma olan kerkes TDK'ye göre Arapçadan bozmadır (2011). Ahmet Vefik Paşa kerkesiyad bir kökene bağlamamıştır. Bürhan – ıkıatı'dakerkesin Arapçada kartal anlamına geldiği belirtilmiştir (Tar). Farsça kargas Eski Farsçada da akbaba anlamındadır. Dolayısıyla Türkçe kerkes sesçe Arapça kerkese, anlamca Farsça kargasa uymaktadır. Kerkenez sözü tarama sözlüğüyle el idrak haşiyesinde (İzbudak 1936) de kerkesle birleştirilmiştir. Gülensoy ise sözcüğü Türkçe “kerki” ile birleştirmektedir (2007). Söz konusu kuşun Yunanca adları “kenchre”, “kenchre(i)s”, “kenchriles”, “kenchrines”, “kenchris”, “kerchne”, “kerchne(i)s”tir. (Arnott 2007). Arnott'a göre Aristophanes bunlardan “kerchneis”i, Aristoteles ise “kenchris”i kullanmayı yeğlemiştir (2007). Fraser'a göre kerchneis “kerchnein: kurut-, kısı-“ eyleminin türevi olup, “boğuk sesli kuş” anlamındadır (1879). Bunlardan kenchris “cenchris” biçiminde Latinceye geçmiştir (Arnott 2007). Öz Latince adı “tinnunculus”tur (Arnott 2007). Alman zoologu Boie 1828'de, o güne dek “Falcotinnunculus”, “Falcoaldarius” adlarıyla bilinen bu kuşun adının “Cerchneistinnunculus” biçiminde değiştirilmesini önerince Yunanca kerchneis de “cerchneis” biçiminde Latinceleşmiştir (Blanford 1895).

Sözlüğünün 2012'de yayımlanan 6. basısında kerkenezi kerkesle birleştiren Nişanyan, sözlüğünün bilgisunardaki güncel biçiminde bu sözü Yunanca kerchneis ile birleştirmekte, geçişin Rumca üzerinden olduğunu belirtmektedir (2017). Ancak Rumcada bu kuşa “kirkinezi” denmekte, bu sözün Osmanlıca bir alıntı olduğu ileri sürülmektedir (forumdiversity.com 2017). Akalın, kerkenez sözüne batı kökenli sözcükler arasında yer vermemektedir (2015). Karaağaç Türkçe verintiler sözlüğünde Bulgarca “kerkenek”, “kerkenez” sözlerini Osmanlıca kerkesle birleştirmekte, Rumca kirkineziye yer vermemektedir (2008). Räsänen kerkenezin Türkçeden Macarcaya “kerkenes” biçiminde geçtiğini belirtmektedir (1969). Bulgarcada kerkenez anlamına gelenkerkenek halk dilimizde delice de denilen yırtıcı kuş anlamındadır (Derl).

Ross, kerkenezin Doğu Türkçesindeki adını “kökenek” olarak vermektedir (1994). Bununla kerkenek arasındaki benzerlik düşündürücüdür. Kökenek, Yeni Uygur Türkçesinde “bozdoğan” anlamındadır (Necip 1995). Clauson, buymul olarak bilinen kuşun Çağatayca karşılıkları olarak verdiği “küykenek”, “kükenek” sözlerinin Moğolcadan bozma olduklarını belirtmektedir (1972). Räsänen ise küykenek sözünü yad bir kökene bağlamamaktadır (1969). Divan’da çakırla kelere benzer bir kuş olarak tanımlanan “küzkünek” ile bu sözler arasındaki benzerlik de düşündürücüdür.

Yunanca kerchnes, Rumca kirkinezi, Türkçe kerkenez arasındaki anlam birliğiyle ses yakınlığı ortadadır. Kerkenez anlamındaki Yunanca kerchnes, Rumca kirkinezi, Türkçe kerkenez; kartal anlamındaki Arapça kerkes; akbaba anlamındaki Farsça kargas, Türkçe kerkes arasındaki bağınların konunun uzmanlarının kapsamlı bir biçimde araştırılması gerekmektedir. Halk dilimizde kerkeneze “sıçancık”, “sıçancıl”, “yeleken”, “yelkesen” adları verilmektedir (Derl).

Şahin sözünün Türkçe doğandan bozma olup, onun eşanlamlısı olduğunu düşünüyoruz. Buteo cinsiyle Buteobuteo türüne Şemsettin Sami’nin verdiği bilgi doğrultusunda “aladoğan” denebilir. Buteobuteo anlamındaki aladoğanın eşanlamlıları “alacadoğan” (Steuerwald 1983), “bayağı aladoğan” (Buteovulgaris (Ross 1994)), “bozkır aladoğanı” (buse de steppes (Karol 1963, Karol 1998)), “keseğenaladoğanı” (Mäusebussard (Karol 1963)(Arapça kökenli farenin karşılığı eski kaynaklarda keseğendir (Tar, Ülker 1986). Sözcük halk dilimizde kesegen biçiminde geçmektedir (Derl, Tuğlacı, Ülker 1986)), “sa” (Necip 1995, Ross 1994), “sar” (Necip 1995, Ross 1994) olur.

Ağakay MA. Türkçe sözlük. TDK. Ankara, 1945

Ağakay MA. Türkçe sözlük. 4. bası. TDK. Ankara, 1966.

Ağakay MA. Türkçe sözlük. 6. bası. TDK. Ankara, 1974.

Ağakay MA. Türkçe sözlük. 7. bası. TDK. Ankara, 1983.

Ağakay MA. Türkçe sözlük. 8. bası. TDK. Ankara, 1988.

Ağakay MA. Türkçe sözlük. 9. bası. TDK. Ankara, 1998.

Ağakay MA. Türkçe sözlük. 10. bası. TDK. Ankara, 2005.

Ağakay MA. Türkçe sözlük. 11. bası. TDK. Ankara, 2011.

Akalın ŞH, Toparlı R, Gülsevin G, Öner M, Boz E, User HŞ, Öztekten Ö, Ay Ö, Kaya MY. Türkçede batı kökenli kelimeler sözlüğü. TDK. Ankara, 2015.

Arnott WG. Birds in the Ancient World from A to Z. Routledge and Taylor & Francis Group. London and New York, 2007, p. 133 –134.

Bläsing U. Armenisch – Türkisch etymologische Betrachtungen ausgehend von Materialien aus dem Hemşingebiet. Rodopi. Amsterdam, 1995.

Blanford WT 1265. Tinnunculus alaudarius. The fauna of British India including Ceylon and Burma. Vol. 3, 1895.

<http://avis.indianbiodiversity.org/books/falco-tinnunculus/23388,2014-09-10>

Türkçeden Osmanlıcaya cep kılavuzu. TDK. İstanbul, 1935.

Clauson SG. An etymological dictionary of pre – thirteenth – century Turkish. University Press. Oxford, 1972.

Dankoff R. Armenian loan words in Turkish. Harassowitz. Wiesbaden, 1995.

Türkiye’de halk ağzından derleme sözlüğü. TDK. Ankara, 1963 – 1982.

Divanü lügat – it Türk dizini. TDK. Ankara, 1972.

Doerfer G. Türksche und mongolische Elemente im neupersischen. Wiesbaden, 1963 – 1967.

Eren H. Türk dilinin etimolojik sözlüğü. Ankara, 1999.

Eyuboğlu İZ. Türk dilinin etimoloji sözlüğü. 2. bası. Sosyal Yayınlar. İstanbul 1991.

Ottoman loan words in the Greek language. <http://www.forumdiversity.com/showthread.php/30341-Ottoman...> , 2017.

Fraser J. The Etruscans: were they Celts? Or, The light of an inductive philology thrown on forty Etruscan fossil words preserved to us by ancient authors; with incidental notices on the etymology of 2000 words in the classical and modern languages, and discussions on Greek and Roman antiquities and mythology. Maclachlan & Stewart. Edinburgh, 1879, p. 301. https://archive.org/stream/.../etruscanswerethe00fras_djvu.tx...

Fraşerî ŞS. Resimli kamus – ı Fransavî. İstanbul, 1901. Fraşerî ŞS. Kamus – ı Türkî. Haz. Yavuzarslan P. TDK. Ankara, 2010.

Gülensoy T. Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü. TDK. Ankara, 2007.

Gürsoy Naskali E. Ross'un Latince indeksindeki kuş isimlerinin İzmirli'ye göre Türkiye Türkçesi karşılıkları. Ross ED. Kuş isimlerinin Doğu Türkçesi, Mançuca ve Çince sözlüğü. Çev. Gürsoy Naskali E. TDK. Ankara, 1994, s. 117 - 119.

İzbudak V. El – idrak haşiyesi. TDK. İstanbul, 1936.

Karaağaç G. Türkçe verintiler sözlüğü. TDK. Ankara, 2008.

Karol S. Zooloji terimleri sözlüğü. TDK. Ankara, 1963.

Karol S, Suludere Z, Ayvalı C. Biyoloji terimleri sözlüğü. TDK. Ankara, 1998.

Koçak S, Alkan K. Türkçe sözlük 2. Dil Derneği. Ankara, 1999.

Köprülü MF. Yeni Farisîde Türk unsurları. Türkiyat Mecmuası 1940 – 1942; VII – VIII (1): 1 – 16.

Kutlu A, Yaşayan S, Ateş K, Dizman İ, Kul E, Özel S, Çotuksöken Y, Küçükceylan N. Türkçe sözlük. 2. bası. Dil Derneği. Ankara, 2005.

Necip EN. Yeni Uygur Türkçesi sözlüğü. Çev. Kurban İ. TDK. Ankara, 1995.

Nişanyan S. Sözlerin soyağacı. 6. Bası. Everest. İstanbul, 2012.

Nişanyan S. Sözlerin soyağacı. E-baskı, 2017.

Orta öğretim terimleri kılavuzu. TDK. Ankara, 1996

Özel S, Yaşayan S, Özdemir K, Küçükaras H, Çakmakoglu G. Türkçe sözlük. 4. bası. Dil Derneği. Ankara, 2018.

Räsänen M. Versuche eines etymologischen Wörterbuchs der Türkssprachen. Lexica Societatis Fennica – Ugricae. Helsinki, 1969.

Redhouse. Türkçe / Osmanlıca – İngilizce sözlük. 17. bası. Sev. İstanbul, 1999.

Ross ED. Kuş isimlerinin Doğu Türkçesi, Mançuca ve Çince sözlüğü. Çev. Gürsoy Naskali E. TDK. Ankara, 1994.

Steuerwald K. Türkçe – Almanca sözlük. ABC. İstanbul, 1983.

Osmanlıcadan Türkçeye söz karşılıkları tarama dergisi. TDTC. İstanbul, 1934.

XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanımlarıyla tarama sözlüğü. TDK. Ankara, 1963 – 1977.

Tietze A. Tarihî ve etimolojik Türkiye Türkçesi lügati. I – VI (A – R). TÜBA. Ankara, 2016 – 2018.

Tuğlacı P. Okyanus 20. yüzyıl ansiklopedik Türkçe sözlük. Pars. İstanbul, 1971.

Uç T, Alkan K, Büker AC, Dikmen A, Koçak S. Türkçe sözlük 1. Dil Derneği. Ankara, 1998.

Ülker S. Ülker tıp terimleri sözlüğü. İnkılâp. İstanbul, 1986.

Ülker S. Ülker tıp terimleri sözlüğü. 4. bası. İstanbul, 2009.

Ülker S. Bakı. Çağdaş Türk Dili Mayıs 2017; XXX (351): 263 – 267 Ahmet Vefik Paşa. Lehce – i Osmanî. Haz. Toparlı R. TDK. Ankara, 200

Başkentin Unutulmaz Çocukluk Anıları

Prof.Dr. YILDIZ TÜMERDEM

Evrenin oluşumundaki gizem; algılama ve karar verme yetisi olan beyin hücrelerinin yanı sıra imgelerine de yerleşmişti çocukluk günlerinde. Yağmurlu günlerde, burnunu pencereye dayar, yüzünü gökyüzüne çevirir, kümelenmiş karabulutların yer değiştirmesini seyrederdi, bıkıp usanmadan, saatlerce. Nasıl oluyordu da beyaz bulutlar kararveriyordu bir anda ve ardından su damlaları yeryüzüne akıyor akıyordu. Her yeri, her şeyi ıslatıyor, sonra da kaybolup gidiyordu, bir bilinmeyene. Yağmurlu günlerde, gökyüzündeki o ses ve o ışıklı değişim nasıl ve neden oluşuyordu? Yağmurdan sonra oluşan gök kuşağı neden renkli idi ve kaybolunca nereye gidiyordu? Güneş, ay ve saman yoluna dizilmiş parlak yıldızlar neden farklı zamanlarda ortaya çıkıyor ve kayboluyordu? Nasıl doğuyor ve büyüyorduk? Var oluşun, yok oluşun, yaşamın, ölümün anlamı neydi? Acaba bir başka evrende bize benzeyen ya da benzemeyen varlıklar yaşıyor muydu? Yıldızlarda ve Ay'da yaşam var mıydı? Dağlar, denizler, nehirler, gökyüzü nasıl oluşmuştu?

Cemre ne demekti, nerelere ve neden düşüyordu? Nedense, komşuları ilkokul öğretmenliğinden emekli olmuş Cemile Teyze ile cemre sözcüğünü birbirlerine, yakıştırdı. Cemile ve Cemre. Çok hoşuna giderdi bu benzetme. Onu her görüşte kır menekşeleri, ballıbabalar açardı yüreğinde, cemreleri düşleyerek. Rüzgâr, fırtına ve deprem nasıl oluşuyordu, dünya gerçekten yuvarlak mıydı? Taşlar, topraklar nasıl oluşmuştu? Leylekler her baharda, hep aynı tarihlerde nasıl bulabiliyorlardı, bir önceki yılda yuva kurdukları yerleri? Her baharda karşı evin bacasına yerleşirler, yuvalarını onarırlar, yumurtalarını beklerler, yavrularını beslerler, onlara uçmayı öğretirlerdi. Onları seyretmek öylesine heyecan verici idi ki. Onu hayretle dinleyen mahalle arkadaşlarına ve de onu dinlediklerini sanmasa da evdekilere anlatırdı bütün bunları, yeni bir şey keşfetmiş gibi, heyecanla.

Başkentte yaşadığı yıllarda, çocuk yüreği korkuyla karışık bir heyecanla titrerdi kendine bu ve benzer soruları sorduğunda. Erişilemeyen, görülmeyen, bilinmeyen bir güç vardı besbelli. Karlı günlerde de benzer düşüncelerle kıvrılır dururdu. Fırtınada ağaçların devrilmesi içini acıttı. Gözyaşı dökerdi kırılan dalların ardından. Ayaklarının altındaki çıtırtı seslerini duymayı çok istediği halde, sonbahar yapraklarına bile basamazdı. İlkbaharlarda açılan

çiçeklerle doğardı yeniden. Sorgulamaktan geri kalmazdı yenilenen doğayı ve doğadaki bu gizemli dönüşümü. Din ne demekti, camileri kim kurmuştu? Ezan ne demekti, neden belirli aralıklarla camilerin minarelerinden okunuyordu? Komşuları Yusuf ve ablası Leyla'nın Yahudi olduklarını duymuştu, eve gelen komşularının sohbetleri sırasında. Gözlük taktığı için "Kavanoz gözlü oğlan" dedikleri, içine kapanık, onlara uzaktan gülümsemekle yetinen, uzun boylu, ince yapılı, değişik burunlu Yusuf, bazı günlerde başına kâse gibi bir takke geçirerek evden çıkar, onların yanından hızla geçer, bir yerlere giderdi. Bütün bunlar ne demekti, neden yalnızca Yusuf o garip takkeyi başına geçiriyordu? Hamam önündeki, alış veriş yaptıkları sakallı, değişik giysili, bakkala "Hacı amca" diyorlardı, onun da başında bir takke vardı ama farklıydı. Dükkânı bazı saatlerde kapalı olurdu. Sorduğunda; namaza gitti derlerdi. Oysa bebekliğinde onu büyüttüklerini öğrendiği Yani ve eşi Poliksenia(yıllar sonra ayrıldıklarını öğrendiğinde üzülmüştü) haftada bir gün Kilise dedikleri bir yere giderlerdi. Bu onun için merak konusu olmuştu. Niçin gidiyorlardı oraya, ne yapıyorlardı orada? Kilise dedikleri yer, babasının, ağabeylerinin ramazan ve kurban bayramlarında, sabah erkenden gittikleri, belirli saatlerde, "Tanrı uludur" sözleriyle başlayan ezanın okunduğu evlerinin yakınındaki İmaret Camii'ne mi benziyordu? Ya da Takkeli Yusuf'un gittiği, Sinagog dedikleri, kapısı süslü ve sütunlu, içinde sıralar bulunan, değişik kokan, gizemli yere mi benziyordu? Her şeyi merak ettiği, kafasına takılanlardan vazgeçmediği için, asker babasından yalvara yakara izin alarak(Yani; babasının yanında er olarak askerliğini yapmıştı) onlarla birlikte kiliseye gitmişti. Kilise çok kalabalık olmasına karşın, sessizdi. Kadınlar, erkekler, çocuklar yan yana oturuyorlardı. Köşelerde mumlar yanıyordu. Çok süslü resimler, heykeller, renkli camlarla görkemli bir hale gelmişti salon. Bazıları diz çökerek, bazıları da oturdukları sıralardan ellerini yan yana getirip, bir şeyler mırıldanarak, başlarını öne ya da yukarı kaldırarak kimden yardım istiyorlardı acaba? Karşılarında kollarını açmış bir insan heykeli vardı, kimdi o adam?

Kafasının içinde bu soruları sıralarken, bir gün annesi, kardeşleri ve komşuları ve onların çocukları ile birlikte, diğer bir söylemle “cümbür cemaat” gittikleri, Ulus’taki Hacı Bayram Camii’nin bahçesi ve içerdeki görünüm gözlerinin önüne geldi. Annesi gibi, tüm kadınların hatta minik çocukların bile başları örtülüydü. Onun da başını örtmüşlerdi. Ellerindeki tespih denilen sıralanmış boncukları çekiyorlardı. Yerlere oturmuşlardı. Ayakkabılarını kapıda bırakmışlardı. “Ya çalınırsa, çıplak ayakla nasıl giderlerdi evlerine” diye düşünmüştü. Erkekler hiç görülüyordu. Onlar başka bir kapıdan girip çıkıyorlardı. Bir kısmı sakallı ve takkeliydi. Çocukların bile başlarında takke, ellerinde tespih vardı. Bahçede sıralanmış bir çeşme vardı, erkekler onun önünde sıralanıp ellerini yüzlerini, ayaklarını yıkıyordu. Annesine sorduğunda; “namaz kılmadan önce temizleniyorlar, abdest alıyorlar” demişti. “Neden evde yıkanmamışlardı, pisiydi hepsi de, sabah yüzlerini yıkayıp, dişlerini fırçalamıyorlar mıydı acaba? “ sorusu beyninde dolaştı ama korkudan sormadı.

Öyle çok soru soruyordu ki. Bıktırıyordu çevresindekileri. Bir kız çocuğu de bu kadar meraklı olur muydu bu yaşta canım? Hem zaten merak ettiği için zorladığı için getirmişlerdi onu ve arkadaşlarını. Oralara pek gidilmezdi de. Bitip tükenmiyordu beyninin içindeki düşünceler, kurgular. Soruları sorular izliyordu. Dört mevsimi de severdi ama ilkbahar onun büyük aşkıydı. İçi kıpır kıpırdı ama sorular hiç bitmiyordu. Soruları önce kendine soruyordu. Elbette yanıtını alamıyordu. Bilgisi yetmiyordu ki. Çevresinde kim varsa ona soruyordu? İlkbaharlarda tarlalarda toprağa ekilen tohum nasıl büyüyordu, nasıl başağa dönüyor, sonra da ekmek oluyordu? Koyun, keçi ve inekten sağılan süt ne demektir? Dereler neden baharlarda taşıyordu? Kuşlar nasıl uçuyordu? Neden insanların da, onun da kanatları yoktu? Olamaz mıydı?

Neden hasta olunuyordu? Neden, belirli aralıklarla okulda aşı yapıyorlardı çocuklara? Ne demektir aşı, ne işe yarıyordu, yapılmasa ne olurdu? Boğazı ağrıdığına, ateşi olduğunda annesinin zorla içirdiği, o berbat kokulu, acı hapi yutmasa olmaz mıydı? Bazen içer gibi yapar, yatağın altına atardı “Prontosil” denilen, adını hala anımsadığı o berbat hapi. Çocuk beyni, bu ve benzer sorulara yanıt bulamıyordu çoğu kez o günlerde. Çevresindekilere yönelttiği sorular, hayretle karşılanıyor, garipteniyordu “sen kızsın, çocuksun kafanı yorma böyle saçma sapan şeylere, git arkadaşlarınla ip atla, bebeklerinle oyna” sözlerine alışmıştı ama soru sormaktan vazgeçemedi, ilkokulu bitirinceye kadar.

Yakın komşularının ve onların duvarlarında asılı olan Saatli Maarif Takvimi okuldu duvar kitabıydı, onun için. Çok şey öğreniyordu, her gününe renk ve bilgi katıyordu takvim yapraklarında yazılı olanlar. Her sabah ilk işi takvim yapraklarını karıştırarak o günkü doğa değişimlerini öğrenmekti. Arkadaşları ve ailesi onun gibi okumuyordu, takvim yapraklarını. Yazılanları bilmiyorlardı, soru sorduğunda. Gülüyordu onların bu aldırılmaz hallerine. Siyah beyazdı bütün fotoğraflar o günlerde. Bir evin bacası ve

yılım sonunda, yeni bir yıl için, İstanbul'daki Cağaloğlu yokuşunu tırmanıyor, Saatli Maarif Kitaphanesine gidiyor, dost olduğu sahipleri ile sohbet ediyor, seçtiği Takvim Kartonlarında leylekli bacaları arıyor. Sonunda da 5 yıl önce, buldu aradığı leylekli üstünde tünemiş leyleklerin olduğu takvimin kartonunu unutamadı. Bu gün bile, her kartonu. Hem de renkli. Hala çalışma odasının duvarında, değişmiyor yeri. Her yıl takvim yaprakları ekleniyor altına.

Sorular, sorular. Çoğunun yanıtı olmayan sorular. Bu ve benzer sorulara, evdekilerden, çevresindekilerden aldığı yanıtla yetinmiyordu. Okuldaki bilgiler de yeterli olmuyordu. Kızılay'daki Sarar İlk Okulunun yanındaki Milli Kütüphane ve Ankara Kız Lisesinin yanındaki Halk Evindeki çağdaş kitapları okuma alışkanlığı gelişinceye kadar, yanıt almasa bile, çevresindekilere soru sormaktan vazgeçemiyordu. Nedenini kendisi de bilmiyordu. Kütüphanenin tozlanmış tahta raflarında, ansiklopedilerin sararmış sayfalarında aramaya başlar olmuştu. Pek çok sorusu da yanıtsız kalıyordu çoğu kez. Yaşı da anlamasına geçit vermiyordu ki. Ortaokullu yıllarında sorularından bazılarının yanıtını az da olsa alabilmişti. Lise yıllarında çok sayıda ve değişik konularda kitapları okumaya başladı. Yepyeni, değişik sorular çıkıyordu karşısına okudukça. Arkadaşları arasında onun gibi okuyanlar, çoğunlukla erkeklerdi. Kız arkadaşları arasında değişik kitaplar okuyan ve sorgulayanların sayısı bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az sayıdaydı. Yıllar sonra; “geleneksel sınıf toplantılarında” bu konuları masaya yatırıyor, çocukluk ve gençlik günlerindeki kendilerini sorguluyorlardı. Bu sorgulamada hüznle karışık gerçekler göz kırptıyordu onlara. Beyazlanmış saçlar, çizgilerle bezeli yüzler, gözlükle örtülmüş ışıklı gözler de katılıyordu bu sorgulamaya. Neydi o günler. Nerde o şarkılar, gençlik kokulu ve heyecanlı esintili sevdalar. Düşlerde aransa bulunur mu acaba? Bu sorunun yanıtını veremiyordu. Ya siz?

Günlük; Mayıs 1995-Çapa Tıp Fakültesi. Esin kaynağı; çocukluk ve gençlik günleri

ÖYKÜLER

12.ci sayıdan başlayarak dergimizde bir ilk yaşanacak. Dergimizde, öykü yazarımız Turgut Acar'ın bugüne dek yayınlanmış 12 kitabına adını veren öykülerine yer vereceğiz. Bu sayımızda yer alan Kar Üstünde Kızıl Laleler Turgut Acarın ilk kitabına adını veren öyküsü. Turgut Acar'ın 1940 lı yıllarda yazdığı bu öykü, 1990 başlarında Yazar ve Eleştirmen Rahmetli Asım Bezirci'nin Turgut Acar'a söylemeden seçerek düzenlediği ve Yön Yayınlarınca 1992 yılında basılmasını sağladığı ilk kitabında yer almakla kalmamış kitaba adını da vermiştir...

Turgut Acar'ın yayınlanmış 12 kitabına adını veren öyküler dışında Turgut Acar'ın 1953 yılında Varlık Dergisinde yayınlanan Odacılar adlı öyküsüne de yer vereceğiz. Bu ilk adımla, dergimizdedeğişik yazarlarımızdan yapacağımız bu tür alıntıları sürdürerek bir antoloji oluşturabilmek dileğiyle...

Turgut Acar'ın 13.ncü sayımızda yer alacak öyküsü, Acar'ın yayınlanan ikinci kitabına adını veren: KİMSE BİLMEZ BU ANIYI.

KİMSE BİLMEZ BU ANIYI

Azrail bile şaşıtı onu öldürdükleri zaman.

Gülüşünü söndürdüler gözlerinin.. Oysa ki o ölümü değil, beni bekliyordu. Çamlıca'ya çıkacaktık.. Top çamın altına oturacaktık. Sıcak eli ellerimde olacaktı. Oradan İstanbul'a bakacaktık.. Bir göz bir yürek olarak.. Sarayburnu ne güzeldir: demirlemiş gemileri, yüzen mavnaları, motorları, kayıkları, kıpırdaşan denizde bin bir renge giren gün ışığıyla, çok renkli bir tablo seyrediyor gibi olur insan. Bu olup biten güzellikleri, dilimin döndüğünce ona anlatmak için omuzuna doğru yaklaşıyordum. Saçlarımı yüzüne uçurup, tatlı bir esintiyle düşlere kapılıp gidecektik. Baş dizimde beni seyrederken göğsündeki elimi okşayacaktı. İşte hepsi bu. Ne kötülük var bunda? Ne yaptı size? Neden öldürdünüz onu? Yoksa siz de benim gibi bir görüşte çok mu sevdiniz? Onun için mi vurdunuz? Kimseye yar olmasın diye mi parçaladınız o yüzü? Tanır mıydınız onu? Gördünüz mü yüzünü hiç? Konuştunuz mu onunla? Gözlerindeki o soylu utangaçlığı sezinlediniz mi?

Onu ilk Çamlıca yolunda yürürken gördüm. Temmuzun dokuzuydu. Sıcaktı. Terlemişti. Ceketini katlamış sol omuzuna atmıştı. Yanından geçerken İstanbullu olmayanlar gibi baktı bana. Yabancı, kimsesiz, sığınmak isteyen hilesiz bir bakıştı bu. Kanım kaynamıştı birden. Yürüyüşümü ağırlaştırdım. Konuşsun diye bekledim. Önümde yürüyordu. Siyah, gür saçlarının boynuyla birleştiği yerden ter sızıyordu. Kulak memeleri, görebildiğim

yanığı, sol elinin parmak uçları pespembeydi. O görünümüyle kaybolmuş kocaman bir oğlan çocuğu gibiydi. Aç mıydı, yatacak yeri, parası var mıydı? Yürüyüşü ağır yorgundu. Uykusuz gibiydi. Anadolu'dan bugün gelmiş olmalıydı. Otobüsten Göztepe kavşağında inmiş Çamlıca tepesine doğru bilinçsizce yürümüştü. Düz mavi gömleği terli sırtına yapışmıştı. Bir gölgeli ağaç altı bulsa oturup uyuyacaktı kendi köyündeki gibi. Oralarda uyuyana yılan bile dokunmazdı. Ama buralarda yalnız başına uyumaz ki. Tenhada kötülük gelir insana. İçimden "İstersen uyu ben beklerim seni" demek geliyor. "Sineklerini de kovarım." Yürüdüm. Yanına gelince yavaşladım. Adımlarımızı beraber atmaya başladık. Bir.. İki.. Üç.. Bu birliktelik onu da etkilemiş olacak ki döndü bana baktı. Tekrar gözlerini yere indirerek daha ağır yürüdü. Geri kalıyordu. Ben de ağır-laşınca yine göz ucuyla baktı bana. Sol omuzundaki ceketin cebinden sarı bir kağıt çıkardı. Okudu cebine koydu. Koyarken de;

"Fikirtepe" dedi çok hafif bir sesle.

Susacak konuşmayacak diye korktum.

"Evet" diyerek sokuldum.

Önemseyip ilgilendiğimi anlayınca sözünü tamamladı:

"Ne tarafta acaba?"

"Fikirtepe mi?"

"Evet."

Çamlıca'nın Fikirtepe'yi göremeyecek yanındaydık. Yine de yönünü gösterebilirdim. Domuzuna yapmadım bunu. Burnumun ucuyla tepeyi gösterdim:

"Öbür yüzden daha iyi görünür" dedim.

Amacım daha çok birlikte olup sıcak bir ilişki kurmaktı. Beni duymamış, sorduğuna pişmanmış gibi sıkıntılı bir haldeydi. Çam ağaçlarının altından, yolun kenarından yürüyorduk. Bir araba yanmış benzin kokusu bırakarak yanımızdan geçti. Rüzgarı bize geldi. Sessizdik. Yanıt vermeyeceği korkusuyla ama yine de kendimi zorlayarak;

"İlk gelişiniz mi İstanbul'a?" dedim.

"Evet!" dedi.

İrice açılmış gözlerini etrafta dolaştırdıktan sonra duracak yer bulamayınca bana çevirdi. İri kara gözlerinde kendi yansımamı görüyordum. Dağınık saçlarım, beyaz bluzum.. Koltuğumun altında yiyecek paketim.. Kapağı renkli okuyacağım dergi.. Ne yapacağını bilmeyen ellerim.. Hepsi oradaydı. O küçücük yuvarlağa dolmuştu. Gözbebeğine baktığımı sezince yüzü gerildi, gözleri büyüdü. Göz altları terliydi. Bir şey diyecek gibi oldu, demedi. Yutkundu. Sıcak asfalta bakarak sessizce yürüyordu. Bu sessizliğiyle benim için daha ilginç daha gizemli oluyordu. Düşünerek yürüyordu. Düşündüğünü alt dudağını ısırmasından anlıyordum. Acaba benim bu davranışımı yadırgamış mıydı? Beni bu ıssız yerlerde erkek avlamaya çıkan o boyalı, nefesleri sigara kokan zavallılardan mı sanmıştı. Böyle bir düşüncem olmadığını ona nasıl anlatmalıyım. Her sabah, arasına peynir, domates sıkıştırılmış yarım ekmekle, okuyacağım bir şeyi aldığımı, bu yollardan yürüyerek tepeye çıkıp bir çamın altında oturup yiyerek İstanbul'u seyrettiğimi hem seyredip hem okuduğumu etraf kalabalıklaştınca toparlanıp eve döndüğümü, yarattığım düş dünyamda yoruluncaya kadar dolaşıp avunduğumu nasıl anlatmalıydım.

Tepenin düzlüğüne çıkmıştık. Hep sustuğum halde çok konuşmuş gibi beynimin yorulup zonkladığını duyumsuyordum. Denizi görmüştük birdenbire. Aydınlık, ferah. Sıkıntıdan kurtulmuştuk sanki:

"Bak işte geldik," dedim, " Fikirtepe şu tarafta."

Heyecanla baktı o yöne.. Solumuzda kalıyordu Fikirtepe. O tarafa yöneldik. En uçta çamın dibindeki oturcağa yerleştik. Sonra neden bilmem ayağa kalktı birden. Bana dönerek;

"Özür dilerim," dedi, "izin almadan yanınıza oturdum."

Söylediklerini birden algılayamadan gidecek diye içim titredi. İçgüdüsel olarak ayağa kalktım ben de. Giderse koldan tutup engel mi olurdum bilemiyorum. Kalktım ayağa:

"Olsun ne var bunda?" dedim.

Konuşmadan bakiştık. O an bir şeyler söylemek gerekirdi belki. Uzatmadık tekrar oturduk. Ceketini önce dizlerine sonra oturcağın arkalığına astı. Geriye yaslanıp derin nefes boşalttı. Aynı şeyi ben de duyumsayıp olanca nefesimi boşaltarak arkama yaslandım. İçim fokur fokur kaynıyor. Çok şey sormak istiyor, ilkin hangisinden başlayacağımı bilemiyordum. Bir korku da beni engelliyor, ya sıkılır giderse. Gitmesin istiyorum. Sonra usumun tokmağı vuruyor alnıma. Kendime geliyorum. Sahi ben ne yapıyorum? Durup dururken bir öncesi bir geçmişi olmayan sanki varmış da uzun aradan sonra yan yana gelmişiz gibi bu sıcak ilgi bu iç kabarması bu tatlı baş dönmesi niye? Günlerdir beni sarıp sarmalayan kurtulmak için çare ararken beynimi uyuşturan onca sorunuma ne oldu şu anda? Neden her şeyden birdenbire soyutlandım? Tek derdim oymuş da Onu da bulmuşum gibi bir havaya girdim. Neden? Yoksa! Yok canım daha neler. Bu kadar da olmaz. Yarım saat olmadı tanışalı. Adını bile bilmiyorum. Bırak adını yüzünün öbür tarafını bile görmedim. Adını sormak için kendimi toparlayıp döndüğümde başını ağaca dayamış uyuyordu. Terlemiş yanağında kara bir sinek vardı. Elimle kovdum. Tekrar kondu. Yine kovdum. Bu benim hoşuma gidiyordu. Uyurkenki hali çok hoştu. Son kovduğum sinek burnuna kirpiklerine çarparak gitti. Gitti ama onu da uyandırdı. Uyku dolu siyah gözleri daha da bir candan bakıyordu. Doğruldu. Parmaklarını birbirine geçirip ileri uzatarak gerindi. Daha bir tanış bakışla;

"Uyumuşum" dedi.

"Yine uyuyun ben beklerim" dedim.

Bir çocuk saflığı ile gülümsedi:

"Olmaz," dedi, "gitmeliyim."

"Hemen şimdi mi?"

"Evet."

Çok önemli bir şey anımsamış gibi kalktı. Buruşuk biraz da kirli giysilerinin içinde diri, sağlıklı bir yapısı vardı. Arkasını bana dönüp tekrar gerindi. Karşıma geçip kendine düzen verdi. Göz göze gelince utandı. O anda iç alemimizde birer adım daha yaklaşmış gibiydik. Sık sık bana bakıyordu. Ceketini aldı. Cebindeki sarı kağıdı çıkardı, okudu.

"Ben götüreyim istersen" dedim.

Yarasına dokunmuş gibi irkildi, bakışını dikleştirdi. Kararlı:

"Ben giderim" dedi.

Kadınlığının ayırdına varmış gibiydi. Bu hali çok hoşuma gitti. Ceketini giydi. Saçlarını parmaklarıyla tarayarak düzeltti. Buruşuk mendiliyle boynunun, yüzünün terini sildi. Tanımadığı ya da çok saygın birilerinin yanına gider gibi heyecanlıydı. Onu seyrederken içimde birbiriyle çarpışan fırtınalar kopuyor ne yapacağımı bilmemenin şaşkınlığıyla;

"Adınız ne?" dedim. Sonra yersiz bir soru sanarak pişman olup utandım. Yürürken döndü:

"Murat" dedi.

"Acaba.." dedim, sustum oturdum. "Yine gelecek misin?" diyecektim.

Geldiğimiz yolun dönemecinde kayboluyordu. Ondan kopup kendime geldiğimde elimde dergiye, sarılı ekmeği sık sık nasıl bir biçim aldığına uzun zaman bir anlam veremedim baktıktan sonra oturacağın arkasına bıraktım. Anasını babasını çok uzaklara götüren treni uğurlamış çocuğun yürek yanıklığıyla ayrıldım oradan. Güneş kaynamış su buharı gibi bir anda şardı beni. Ter içinde yürüdüm.

O gün nasıl akşam oldu? Ama oldu. Ya gece. Gecenin bu kadar uzun, bu kadar ağır, ezici olduğunu hiç bilmiyordum. Ama bu gece öğrendim. Sabahın ilk ışıklarıyla kalktım. Giyindim. Ne yapacaktım? Bir yere mi gidecektim? Hayır... Hayır ama ev, yatak öldüresiye sıkıyordu beni. Kendimi çaresiz bir tutsak gibi görüyordum. Çıktım dışarı ne yapacağımı bilmeden. Sabah rüzgarıyla uçuşan saçlarıma aldırmadan caddede buldum kendimi. Torbalar içindeki işliklerini sallayarak yürüyen, sigara içip öksüren birkaç insandan başka kimseler yoktu. Bir de tek tük geçen polis arabaları. Bomboş caddede yürümek insana hız veriyor. O hızla yan yön demeden alıp başımı gitmişim. Bir de baktım Fikirtepe'deyim. Oraları pek bilmem ya karakolun önünden geçerken okudum. Kapının yanında uykulu bir polis elinde tomsonu öylece bakınıyor. Boz bir köpek merdiven altında kıvrılmış yatıyor. O sırada bir bekçi selam vererek aceleyle içeri girerken nöbetçi polis;

"Ne o Fevzi, hayrola?" dedi, esnedi.

"Hiç de hayır değil" dedi bekçi.

"Deme."

"Vallahi... Bugün biri daha geldi. "

"O eve mi?"

"O eve."

Dakka geçmeden iki polisle dışarı çıktılar. O bekçi önde koşarken geriden gelenlere konuşuyor:

"Komserim, ben evin arkasındayım."

Gömleğinin yakasını, boyun bağını gevşeterek koşan komser:

"Ben işaret vermeden ateş etmek yok, tamam mı?"

"Tamam Komserim.."

Koşuyorlardı. Bir akıntıya tutulmuş gibi elimde olmadan ben de arkalarından koşuyordum. Köşeyi dönünce yavaşladılar. Ben de yaklaştım. Yanlarında gibiydim. Kom-

serin arkasındaki polis tersledi beni. Akları kızarık gözlerini açarak;

"Ne var?" dedi bana.

Bir yanıt veremedim. Öylece kalakaldım. O, daha buyurgan bir sesle bana;

"Uzaklaş burdan," dedi, "geberirsin pisi pisine."

Biraz ilerde bahçe duvarının dibine diz üstü çökmüş olan komser tabancayı tutan eliyle "Çök" işareti verirken evden gözünü ayırmıyordu. İşareti alan polis evin köşesine çöktü. O da komserin baktığı eve gözünü dikti. Sokağın ağzında ne olduğunu bilip anlamadan bakınıyordum. Ama yine de yüreğimde bir sızı yok değildi. Soğuk bir kaygıyla bakışan insanların birikmesi, başka polislerin gelip kendilerince güvenli yerlere ellerinde tabancalarıyla sinerek eve bakmaları yüreğimdeki sızıyı ufaktan ateşleyip tutuşturuyordu. Komser;

"Soldaki pencereye dikkat!" diye bağırdı.

Hep birden sol pencereye baktık. Orası, tül perdeli, arkadan gelen sabah güneşiyle kızıllanmış iri dört bölük camlı bir pencereydi. Tülün arkasında belirip silinen kabarık saçlı genç kafa gölgeleri içimdeki sızıyı dalga dalga büyüte dursun, boş bir bidona taş atılmış gibi bir ses;

"Çıkın dışarı!" diye bağırdı, pencereye doğru. Başka ses yok ortalıkta. Yine o ses:

"Sarıldınız.. Teslim olun... Kurtuluş yok.."

Bu sözü duyunca değil sadece elim ayağım, yüreğim de buz kesti. Oradakiler etraflarına bakındılar. Hemen ardından:

"Üç dakkanız var!" uyarısıyla önce polisler sonra hepimiz saatlerimize baktık. Böylece sorumluluk zamana yüklenmişti.

Gözüm tül perdedeydi. Bu buyruklardan sonra birbiri ardı sıra üç kafa görünüp geçti. Polisiye film afişi gibi cansız

duruyoruz. O üç kafa geri döndü tekrar, bize bakıp aceleyle yok oldular. Sessizlik içinde yok olan dakikalarla birlikte azrailin kanat vuruşlarını sayıyoruz. Bir polis:

"Komserim!" diye bağırdı.. "Bunlar üç kişi."

Komser duvarın dibinden "Tamam" diye işaret etti... Saatine bakarak mermiyi namluya sürdü. Eğik durumda birkaç adım yürüdü. O sırada bir baş tülün arkasına gelip durdu. Bana bakıyordu. Evet tam bana bakıyordu. Tanıdım: "O". Kuşkumu gidermek için el salladım. O da elini kaldırdı. Komser;

"Ateşşşş!" diye bağırdı.

Öldüren bir sessizlik oldu ilkin. Sonra devrildik birden, tırpan yemiş buğday sapları gibi. Hepimiz vurulmuştuk bir yerimizden.

KOPYALANDIM

NURAY GÖK AKSAMAZ

Yazmakta olduğum şiire yoğunlaşmıştım ki telefonuma gelen bir iletiyle adeta çarpıldım. İletide şöyle deniyordu:

“Yasal Uyarı! Cihazınız klonlandığı için 14.03.2019 tarihinde kapatılacak.”

Önce düşündüm, ayın 14’ü ne zaman diye? Sonra kendi kendime “eyvah, yarın ayın 14’ü!” dedim. Saatile baktım: 20 00. Saat 24 00’ü gösterdiğinde ayın 14’ü olacak ve “cihazım” kapatılacak. “Ne cihazı, hangi cihazım,” diye yine kendime sordum ve ardından “cihazın klonlanması” ne demek diye düşünmeye başladım! En iyisi bilgisayar ağına (internete) başvurmaktı, bu durumda... “Google” a yazdım: “Cihazın klonlanması ne demek?” diye... Gördüm ki yaygın bir durummuş, ülkemizde. Söz konusu “cihaz” da cep telefonuymuş. “Klonlanmak” ise telefonun elektronik kimlik bilgisinin (IMEI numarasının) kopyalanması anlamına geliyormuş. Bu duruma telefonum neden düşmüş? Telefonum ülkemize yasal yollarla giriş yapmamış mı? Bunu bilemem, ama satın aldığım yeri bilirim. Faturamı alıp satın aldığım yere gidebilirim. Peki telefonumun kapatılmasına kaç saat var? 4 saat. Demek ki 4 saat sonra iletişimim kesilecek. Ne ben kimseye ulaşabileceğim ne de kimse bana ulaşabilecek, yeni bir telefon alana kadar.

Peki, telefonum olmayınca nasıl iletişim kuracağım? Gerçi, “yüzkitabı” (“facebook”) aracılığıyla bilgisayarımdan iletişim kurabilirim. (“WhatsApp” yoksa “messenger” var!) Ayrıca e-posta da var. Bilgisayarım çökmezse ve

bilgisayar ağı kesilmezse evimde olduğum zaman iletişimim sürebilir. Ancak, sabit telefonu da kapattığımız için telefonla iletişimim bir süre devre dışı olacak. ‘Ne yapmalıyım?’ derken, yaşamımı neden ve nasıl da çoğunluğa uyarak cep telefonuna bağımlı olarak kurguladığımı da düşünmeye başladım. Önce sıradan bir cep telefonu, sonra akıllı denen ve e-postalarımızı sokaktayken de okuyabileceğimiz telefon, hemen ardından da “bilgisayar ağı tabanlı iletişim sistemi” olarak tanımlanan bir yazılımı kullanmadan geçecek bir yaşamı düşünemez duruma nasıl geldim ben?

Ve bu durumda telefonumun kimliği kopyalandığına göre benim kimliğim de kopyalanırsa ne yaparım?

Ben bunları düşünürken kapıdan biri girip de demesin mi:

-Ben senin kopyanım!

-Nasıl olur? dedim.

-Kolaylıkla olur, dedi. Telefonundaki bilgilerden bağlantıların, ilgilerin, düşünme ve konuşma biçimin, tepkilerin öğrenildi. Artık, senin yerine iletişimi ben kuracağım.

-Nasıl yani?

-Yorulmayacaksın, her şey kolay olacak senin için, fena mı?

-Neleri yapacaksın?

-Ne yapıyorsan bütün gün...

-Bütün gün ne yapıyorum? Ben senin için yanlış bir seçimim, bence. Sosyal ortamlarla aram pek iyi değildir, çünkü.

-Ama geniş bir çevren var!

-Evet, çünkü yazıyorum.

-İyi ya işte, yazan birinin yazdıklarını yaygınlaştırması da gerekir. Sana yardımcı olurum.

-Ben yaygınlaştırmayı pek önemsemiyorum, belki daha sonra...

-Öyleyse, senin yerine ben yazarım.

-Ama ben metin yazarı değilim, şiir yazıyorum!

-O da öğreniliyor. Haberin yok mu, yapay anlaklar da şiir yazabiliyor artık.

-Ama ben salt dilsel kurguyla ya da belirli bir teknikle değil, imgesel yaratıcılıkla yazıyorum.

-Yaratıcılık da öykünme yoluyla gerçekleştiriliyor ya da bir biçimde kopyalanabiliyor.

-Olur mu öyle şey, yaratıcılık bir kısa devre durumu, yüzleştiğin gerçeklik sonrası bir tepkimeye girme durumu, ilgisiz görünen şeylerle bağlantı kurma ve özel bir dönüşüm durumu...

-Olabilir, ama söylediğin durumun sonuçları ortada olduğuna göre yapıtlarını çözümleyerek başka bir durumda ne tasarlayabileceğini ya da ne yazabileceğini olasılıkçı yöntemle bulabilirim.

- Beni anlamıyorsun, evet ne tasarlayabileceğimi bilebilirsin, ama dilsel akışta imgeleri nasıl dönüştüreceğimi, yeni bağları nasıl yapılandıracağımı bilemezsin.

-Günümüzde imge hiçbir şeyin yansıması olduğundan ve gerçeklikle bağlantısı kalmadığından, daha doğrusu imgenin yansıtacağı senin düşündüğün bağlamda bir gerçeklik olmadığından, ancak olasılıkçı bir biçimde sözcükleri, imleri yan yana getirerek ya da önceki yazılmış olanlardan esinlenerek şiir yazılabilir... Hem senin belleğin de aktarıldı, bana. Yani sen ne biliyorsan ya da anımsıyorsan

hepsini ben de biliyor ve senden daha iyi anımsıyorum. Yeni bir şey tasarlamana ise artık olanak yok! Herşey olasılıklara dayanan bir kurgu kapsamında...

-Söylediklerine inanmamı bekleme benden.

-Ben senin beklentilerini ve düşlerini çok iyi biliyorum. Senin yerine iletişime bilegeçebilirimher durumda.

-Anlayamadım.

-Bak, şimdi sana bir soru soracağım: Son kez uçağa bindiğinde uçak inişe geçerken telefonunla bir ileti gönderdin mi?

-Hayır, telefonumu hep kapalı tutarım. Kalkış ve inişte telefonlar kullanılamıyor, zaten.

-Sen öyle san! Bir ileti senden gitti.

-A, nasıl olur? Telefonum kapalıyken hem! İleti nereye gitti, peki?

-En çok kullandığın numaraya!

- Ne yazıyordu, iletide?

-‘Çok farklı şeyler hissettim, uçak bu kez inişe geçerken!’ yazıyordu.

-Hım,evet,belki doğrudur söylediklerin, belki benim yerime iletişime geçebilirsin, ama benim yaşamsal deneyimlerle edindiğim bilince erişemezsin!

-Olabilir, ama zaten tarihsel süreçte insanların deneyimleyebileceği şeyler, neler hissedebilecekleri ve hangi koşullarda nasıl bir bilince erişebilecekleri de aşağı yukarı belli. Günümüze de ışık tutan öyle çok büyük anlatı ve yapıt var ki... Buna karşılık asıl sen, benim yeni deneyimlerimi bilemeyeceksin, ya da hiçbir zaman anlayamayacaksın. Bir süre sonra da kendini gereksiz hissedip bu dünyadan çekileceksin.

-Nasıl yani?

-Ben her şeyi senden daha iyi, hızlı ve hatasız yapabileceğim, çünkü. Ve sen kendini gereksiz hissedecek ve sevmeyeceksin.

-Sonra?

-Sonra türünün sonunun geldiğini anlayacaksın!

-Peki, sen âşık olup çocuk doğurabilecek misin?

-Gerek yok ki, buna. İşe yarar olanlar yeniden kopyalanabilecek, tek bir kadından bile olanaklı, bu...

-Peki, üretimi kimler tasarlayacak?

-İşe yarar olanlar!

-Üretimi kimler yapacak?

-Köle olanlar! Aslında, biz bir tür yeni köleleriz!

-Dünyayı kimler yönetecek?

-Şimdiye kadar kimler yönetiyordu?

-Bilmem...

-Yine bilmene gerek yok öyleyse! Şimdiye kadar nasıl yaşadıysan aynı şekilde sürdürmeye çalış, aynı bilmezlikle (cehaletle)!

Beni sözleriyle yaralayan ve kopyam olduğunu söyleyen kişi kapıdan çıktı, gitti...

Saatime baktım, 24 00 olduğu halde telefonum kapanmamıştı. O zaman anladım ki telefonun kapanması için daha bir ay vardı önümde. Çünkü,henüz Şubat ayındaydık. Şaşkınlıkla kapanma tarihindeki ay hanesini algılayamamışım. Demek, bir ay daha kopyalanmış telefonla yaşayacaktım. Ancak, geri sayım başlamıştı! Kopyalanan telefonumun çöp olmasına bir ay daha süre olduğunu öğrenince azıcık rahatlardım. Hiç değilse bu süreçte

telefon numaralarını kaydedip telefonda yüklü kimi verileri kurtaracaktım! Kurtaracaktım ama, demin yanımda beliren kopyamda belki bir ay benimle olacaktı. ‘İyisi mi bir ay geçmesini beklemeden telefona yüklü tüm verileri kaydedip telefonumu çöpe atayım. Yeni bir telefon alayım,’ diye düşündüm.

On beş güne kalmadan da sorunu çözdüğümü sandım.Çünkü, yeni kimlik numarasıyla yeni bir telefonum vardı. Ancak, telefonumun benim yerime iletişime geçme olasılığı var mıydı, gerçekten? Bu olasılık kafama takılmıştı. Satıcıya sordum:

-Uçakta kapalı bir telefon kendiliğinden açılıp benim yazmadığım bir iletiyi gönderebilir mi?

-Olur mu öyle şey? Uçakta neden kendiliğinden açılsın telefon?

-Peki, telefon açıksa uçakta sinyalleri alabilir mi? Yani telefon çeker mi?

-Ben pek uçağa binmediğim için bu konuda bir şey söyleyemeyeceğim!

Süreçte kopyalanma karabasanını belleğimden silmeyi başardıysam da aylar sonra bir gün hangi numarayı arasam “ağda kayıtlı değil” tümcesi ekranda belirdi. Bilgisayar ağım da devre dışı oldu. Telefonu aldığım yere yeniden gittim ve durumu açıkladım:

-Telefonuma herhangi bir “klonlama” haberi gelmediği halde, ansızın devre dışı oldu.

-Telefonunuz strese girmiş, ama nedenini bilemeyiz, dedi, telefon satıcısı.

-İlginç, dedim. Ne yapmalı?

-Yeni bir telefon almalı!

-Hayır, artık telefon kullanmamalı! Doğaya geri dönmek daha anlamlı... Düşüncelerimi de artık bilgisayarağı ortamlarına değil papirüs kağıtlarına aktarsam ya da tabletlere kazısam daha iyi olacak! Beynim, geliştirdiğim her şeyim elimden alınmış ve saldırıya uğramış gibi hissediyorum kendimi!

Bu sözleri, beni çarpıp duran bir gerilimle satıcıya söyleyip söylemediğime emin olamadım. Ben,yabansı doğada tek başıma bir yaşam sürdürememgerçekte. Yanımda kendim gibi birileri olursa belki...

Sokağa çıktığımda geleceğe bir yolculuk tasarladım. Ve yanımda beliren kopyama sordum:

-Peki, geleceğe yolculuk olanaklı mıdır? Yaşanmamış zamanlara?

-Düşleyerek olanaklıdır. İnsan anlayışının (zekâsının) işaretidir, düşlemek ve tasarlamak...

-Aklıma gelmişken, herkesin şiir yazması da isteniyor mu,diye sorsam bu arada, gelecekte?

-Neden hep şiir üzerinde duruyorsun?

-Yaratıcılık gerektirdiği ve dönüşüm süreçlerine ait verileri dilde somut olarak bulgulama olanağı olduğu için belki...

-Kâğıda kalemle yazarsan süreçte dile dönüşmekte olan verileri çok daha kolay algılersin... Bilgisayarda yazarken kurgulanmış ve kaydedilmiş yorumları öncelikle görürsün, ancak tasarımın özgün odağını yitirebilirsin.

-Anlıyorum, kâğıda kaleme döneceğim o zaman yeniden...Çünkü günümüzde pek çok kişi ve kurum, kendi anlayış ve düşünüş biçimlerini başkalarına benimseterek ya da kimi becerilerini ve yetkinliklerini pazarlamaya çalışarak kendi kopyalarını oluşturma yolunda!

- Boş ver, sen düşlerine doğru yola çık!

Derken yolculuğum başladı bile... Hem de nasıl bir yolculuk fırtına gibi, hiç görmediğim yerlerdeyim. Düşleyip de hiç yapamadığım şeyleri yapıyorum. Uçurum kıyılarından denize bakıyorum. Issız koylarda bağdaş kurup kayaların üzerine oturuyorum. Bir sandala sırtımı dayayıp güneşe göz kırpıyorum. Bir de bakıyorum ki denizin üstüne bile ayaklarımı uzatabilmişim. Yıldızlı göğe bakabiliyorum, samanyolunu görüyorum. Meteor mu düşecek, ay mı tutulacak, taş mı yağacak, artık ne olacaksa olsun, diyorum iç karartıcı haberlere aldırmadan. Yapay anlak mı tasarladı, benim için bu güzel anları diye düşünmeden de edemiyorum. Sanırım beni epey tanıdı ve düşlerimde gerçekleştiremediklerimi benim yerime yapabilecek bir kopya tasarladı. Sonra bir sevgili gibi kopyam her yere sızmaya başladı. Yapay mı, gerçek mi bilemedim!

Ve sonra dedim ki uzakta da olsa benim ne yaptığımdan kopyamın da haberi olsun. Her düşünüp de yapamadığım şeyi benim yerime o yapsın!

Şimdi sosyal yazılımlara, ağlara, ortamlara falan gereksinim duymuyorum. Kopyam benim hangi anda ne yaptığımı görüyor, ben de onun. Nereden mi biliyorum? Gelen iletilerden! Peki, iletiler nasıl gidip geliyor ve görüntü nasıl oluşuyor? Gerçek olduğuna kuşku duymadığım bu iletişimin kaynağını bilmiyorum, doğrusu...

AĞABEYİM

YILMAZ ÇONGAR

O günler küçüktüm. İkinci Dünya Savaşı veya İkinci Paylaşım Savaşı biteli 1 yıl olmuştu. Ekmek, un, makarna piyasaya yeni çıkmıştı. Annem bakkala hep beni gönderdiği için fiyatları iyi bilirdim. Nuh'un Çubuklu Ankara Makarnası, 1 kiloluk paket 75 kuruş, irmiklisi 85 kuruştı, diğer anımsadıklarımın bazıları da, örneğin ekmek 30, yumurta. 9 kuruş, bir adet Abdülvahit Turan markalı karamela şekeri 100 para yani 2,5 kuruş, tramvay 3 kuruş, vapur 6 kuruş ve etin kilosu 3 liraydı. Yoksullar, büyük bir tencerede haşladıkları makarnayı kevgirde süzer, bir kaşık yağ ile karıştırıp kenarlı bir tepsiye döker, yere serdikleri sofranın üzerine koydukları hamur tahtasının çevresine çoluk çocuk ve büyükler diz çökerek oturur, aynı tepside, üzerine yoğurt döktükleri o makarnayı ekmekle birlikte yerlerdi. Böylece hem karınları, hem de gözleri doyardı.

Bizim ailemiz kalabalıktı. İki amcam, halam bizimle yaşar, babam, annem ve dört çocukla hepimiz dokuz kişiydik. En küçük kız kardeşim iki yaşında, sonra ben on yaşında, ablam benden iki buçuk yaş büyük ve ağabeyim on dokuz yaşındaydı. Adı Hilmi olan ağabeyim evimizin delikanlısıydı .O çok yakışıklıydı. Upuzun boyu, geniş omuzlarıyla kapıdan girip odanın ortasında durur, hafifçe eğilerek önce halıda emekleyen kardeşime, sonra ayrı ayrı hepimize sevecen gözlerle bakar, o anda tüm aile bireylerinin aydınlanan yüzünde parlayan mutluluk ışığı odayı doldururdu. Ben bir köşede büzülür, ağabeyimi hayranlıkla izler, onu, ülkemizde o yıllarda yeni gösterime giren Amerikan filmlerindeki artistlere benzetirdim, tam o sırada gözlerim anneme kayar ve yüzü en çok aydınlananın o olduğunu görürdüm. Annem, ağabeyime aşıktı, en çok onu sever, bizlerin kıskanabileceğini hiç düşünmeden, bunu açıkça belli ederdi.

Evimiz Bakırköy'deydi. İskele caddesinde denize 100 metre uzaklıkta. O zamanlar deniz üstünde gazino vardı, oraya 50 metre kadar olan bir tahta iskeleden yürüyerek gidilirdi. Gazinonun yanında banyolar

vardı, arkada soyunma kabinleri. Halk gazinoda, çayını kahvesini veya Olimpos marka gazozunu içer, bazıları da sigaralarını tütürürken aynı zamanda denizde yüzenleri veya güneşin altında sereserpe yatanları izlerlerdi. Ağabeyim de orada denize girer, traplenden balıklama atlardı. Ağabeyimin kız arkadaşları da vardı, birinin adı Sabriye'ydi, bir de adı Yıldız olanı anımsıyorum. Onlarla buluştuğu günler, evde çok neşeli olurdu. Evimiz çok güzeldi. Üç katlı, çift balkonlu, mermer bir holü, geniş odaları, iki trabzanlı dönemeçli merdivenleri olan bir ev. Bahçedeki leylak ve filbahri ağaçları baharda mis gibi kokardı. Tavuklarımız, hindilerimiz vardı, kurban bayramından bir ay önce babam bir koç alır. Onu çobana verirdik. Çoban her sabah erkenden sürüyle sokaktan geçer, hemen her bahçeden aldığı kurbanlıkları sürüye katar, onları çayırlara götürür, akşam hava kararmadan her evin koyununu bahçesine bırakırdı. Onları her akşam izler ve hayret ederdim, çünkü her koyun, sokağını, evini, bahçesini bilir, oradan geçerken çobana gerek kalmadan kendi bahçesine girerdi. Bizim koçumuzun adı Karagözdü. Onu çok severdik, avucumuzla kuru üzüm yedirirdik. Babam kurbanı kendi keserdi, kasap çağırmazdı, Bir gün ablamla biz de kurban kesimini izledik, korkudan ve üzüntüden, ikimiz de sarılık olmuşuk.

O gün akşam yemeğinde hepimiz mutluyduk. Evin alt katında, yemek salonunda bulunan uzun masayı doldurmuşuk. Bu neşeli görüntümüz, her zaman belleğimin alt katmanında kalacak bir karedir. Annem bir şeyler anlatıyor, gülüyordu, o gülünce hepimiz gülüyorduk. Bir ara annemin ses tonu değişti, hepimiz sustuk,

“Muharrem efendi, benim aslan gibi oğlumu doktorlar çürük bulmuş. Yarın akciğer röntgeni çekilecekmiş, Hilmi yine Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'ne gidecek.” Babam hafifçe gülümsedi ve:

“Zehra hanım, bu mahallede benim oğlumdan daha gürbüz, daha sağlıklı bir başka delikanlı var mı? O doktorlar halt etmiş, yarın her şey belli olur.” dedi ve yemesini sürdürdü. Annem de:

“Bende öyle olduğuna eminim ama...” diye mırıldandı, sonra konu değişti.

O gün anladığıma göre ağabeyim askere gidecekti ama sağlık kontrolünde doktorlar akciğerinde bir leke bulmuşlardı.

Aradan günler, haftalar geçti. Annemin artık eski neşesi yoktu. Arada sırada babamla alçak sesle konuşturlardı, duyamazdım ama bakışlarından sezerdim, bir şeyler iyi gitmiyordu.

Mevsim yaz, okullar dinlencedeydi. Ben sınıfımı geçmiştim, dörtten beşe. Sabahtan akşama dek sokakta oynuyor, oynamaya doyamıyordum, çember, çelik çomak, bilye, bez topla maç. Ablamda kız çocuklarla beraberdi. Akşam yemeğinden sonra sokak kapısının önünde masal anlatmalar, bilmece sormalar, sonra derin tasasız uykular...

Ağabeyim hastaydı, bir süre sonra işe gitmemeye başladı. O, Bakırköy Bez Fabrikası’nda çalışırdı, çok yetenekliydi, o yaşta ustalığa yükselmişti, babam denli para kazandığı söylenirdi. Nedense orta okuldan sonra okumak istememişti. Onun Fransızca ders kitapları bana kalmıştı. Ben okurdum ama anlamazdım, babam okur, anlar bana ve ablama anlatırdı, şaşırdık, o ise “Mütareke yıllarında Beyoğlu’nda Fransız’larla çalıştım ben” diyerek övünürdü. Doktorlar ağabeyime “ hava değişimi” vermişlerdi. Bu deyimi ilk kez o zaman duydum, “uzun süreli dinlenme” demekmiş.

Evde rahat oynayamazdık, Annem “Susun, gürültü etmeyin, Hilmi uyuyor!” derdi. Oysa ağabeyim öyle güpegündüz yatacak, uyuyacak türden bir kişi değildi. Beyaz gömleğini, krem rengi pantolonunu giyer

ıkar giderdi. Annem arkasından endişeli gözlerle bakar, “erken gel!” diye seslenirse de o umursamazdı. Bir saat sonra evin önündeki asfalt caddeden arkadaşlarıyla birlikte bisikletin üzerinde ok gibi geçerdı, sokak ortasında oynayan bizler kaldırıma kaardık. Kiraladıkları bisikletle Bakırköy’ün her yerini dolaşırlarmış, Zeytinlik, Yenimahalle, İncirlik, Sakızağacı, Gençler Caddesi vb.

Bir gün öğleden sonraydı, her zamanki gibi ben sokaktaydım, su içmek için eve gelmişim. Kapı hızlı hızlı alındı, önden ben koştum, arkadan annem, kapıyı açtık, karşımızda ağabeyim, perişandı. Beyaz pantolonu yırtılmış, gömleğı kan içinde, yüzünde morluklar. “Bisiklet kaydı, düştüm” dedi. Annemde bir çığlık, bir telaş, ardından oksijenli sular, tentürdiyot, yara merhemleri, gazlı bezler... Annem ağabeyime çok söylendi:

“Hiç rahat durmuyorsun... Doktorları dinlemiyorsun... Hastalığın ilerleyecek, kendine acımıyorsan bize acı...vb, ağabeyimde hiç ses yok.

O, at yarışlarına da tutkundu, her cumartesi, pazar Veliefendi Hipodrumu’na gider, oynar, bazen de para kazanarak gelirdi fakat eve dönüşünde çok yorgun olur, kendini yatağā atardı.

Ağabeyim verem olmuştu, halk “ince hastalık” , doktorlarsa “tüberküloz” derdi. O yıllarda bu hastalığā yakalanmış çok kişi vardı, sokaktan geçen ince sesli yoğurtı, trende yanında oturan sıska adam veremdi. Biri kesik kesik öksürse civarındaki herkes kaar, uzaklaşırdı, mikrop geçmesin. Bazı hastalar sokağā çıkarken ceplerinde tükürük hokkası taşırdı. Hastalık çok bulaşıcıydı. Uzun süren savaş yıllarında halk açlık ve yoksulluktan zayıf düşmüş, özellikle körpe bedenlerin mikroplara karşı dayanma gücü kalmamıştı. O yıllarda antibiyotik daha piyasaya çıkmamıştı, Hastanelerde akciğerlere hava verilir, daha sonraki evrede operasyonla ciğerin hasta bölümü kesip alınırdı.

Yine günler haftalar geçti, okullar açıldı, ben beşinci sınıfa başlamıştım, çok ders çalışıyordum, bir gün “pekiyi” almıştım, koştum babama söyledi, muştuladım ama o hiç bir şey demedi, önüne bakarken başını salladı. Akşam üstü aynı müjdeyi anneme verdim, o da yüzünü öbür yana çevirdi, dikkat ettim, ağlıyordu, yavaşça uzaklaştım.

Ağabeyimin hastalığı ağırlaşmıştı, hep yataktaydı, başucundaki ilaçlarla odası eczane gibi kokardı. Ara sıra komşulara giden annem, artık eve kapanmıştı. Mutfakta köfte kızartır, makarna haşlar, üzerine bolca yoğurt döker, bir tepside karyolaya getirir, onun yastığını yukarı kaldırıp yatakta oturmasına yardım eder, sonra bir sandalyeye de kendi oturup, yemeğini bitirsin diye üzüntülü gözlerle izlerdi. Doktor, “iyi beslensin” demişti. Lokmalar ağabeyimin ağzında büyür, yutamaz, annemin yalvarmalarına karşın zorla ancak yarısını yiyebilirdi. Artan köfteleri, yoğurtlu makarnaları annem, ablamla bana yedirirdi.

Ağabeyimin bir arkadaşı vardı, sık sık bize gelir, ikisi konuşur, dertleşirdi. O da aynı hastalığa tutulmuştu, doktorlar önce ciğerlerine hava vermiş, hastalık durmayınca ciğerinin bir tanesini almışlar. Ayağa kalktığında bedeninin sağ tarafı eğik dururdu.

Hilmi ağabeyim her gün biraz daha zayıflıyor, halsizleşiyor, kesik kesik öksürüyor, bazen de kusuyordu.

Annem birkaç gündür bir yerlere gidip geliyor, akşamları evde bazı mühürlü imzalı kağıtlara bakıp onları sıraya koyuyordu. Bir gün sabahleyin ağabeyime lacivert takım elbisesini giydirdi, ona kravat da taktırdı, elinde küçük bir valizle ikisi evden çıktılar.

Akşam annem yalnız döndü, hiç birimizin yüzüne bakmadı, misafir odasına kapandı. Nevin ablamla içerden bir sesler duyduk, kapıyı korka korka araladık, baktık, ağlıyordu, bizi gördü, eliyle “yanıma gelin” işareti

yaptı, biz koştuk, ikimize birden sarıldı, bağıra bağıra ağlamaya başladı... O gün babam işten erken döndü, hemen annemle mırıltı halinde konuşmaya başladılar, sözlerin yarısını ancak işitebildim ama anladım, ağabeyim Heybeliada Sanatoryumu'na yatmıştı, orada hep verem hastaları olurmuş.

Akşam yemeğinde tüm aile toplanmıştı, yalnız ağabeyim eksikti, kimse konuşmuyordu, lokmalar boğazda düğümleniyor, tek tük çatal kaşık tıkırtısı, arada bir hıçkırık sesi...

Ağabeyim orada iki ay kadar yattı, annem babam her hafta ziyaretine giderlerdi, küçükleri almazlarmış, mikrop kapar diye.

Sonra, ben de hastalandım, belki de mikrop kaptım. Okula sağlık ekibi gelmişti, tüm öğrencileri kontrol ettiler, beni ayırdılar, eve gönderdiler, “velinle gel” dediler. Usumda kaldığına göre hastalığının adı, “eritem neo”, hiç işitmemiştim, “verem çiçeği” demekmiş. Ben de mi verem olmuşum? Yemek yiyemiyordum, hep yorgundum, yatmak istiyordum. Annem beni İstanbul Caddesi'nde doktor Nabetyan'a götürdü, ardından ilaçlar, iğneler, evin içi yine hastane havasına büründü.

Ben, çok zayıftım, boyum da yaşıma göre çok uzundu. Annem yine bizim bilmediğimiz, anlamadığımız yerlere gidip geliyordu. Bir sabah bana da ağabeyim gibi, yeni elbiselerimi giydirdi, yine elimizde çamaşır dolu bir valiz. Biz annemle evden çıkarken, kardeşim Şule, Makbule halamın elini tutmuş şaşkın gözlerle bana bakıyordu.

Önce trene bindik, sonra vapura, en son tramvaya, annem beni Üsküdar Valdebağ Prevantoryumu'na götürmüştü. Orada benim gibi hasta olan öğrenciler ve öğretmen kadınlar vardı.Yemekler güzeldi ve hemşireler çok iyiydi. Akşamları büyük salonda toplanılır, şarkılar

söylenir, oyunlar oynanırdı. Haftada bir kez de sinema vardı, en çok ta Tarzan filmi.

Ben hep evi, ailemi düşünüyordum, bir de Heybeliada'da yatan ağabeyimi. O kış Neşet amcam da zatürrie olmuş, Cerrahpaşa Sayrıevi'ne yatmıştı, Rıfat amcam bizim evden ayrılmıştı. Hastanelerin görüşme günü olan pazar günleri, babam Üsküdar'a bana gelirdi, annem Heybeliada'ya ağabeyime, halam Cerrahpaşa'ya amcama gidermiş, Tanrım, ailemiz nasıl günler geçiriyordu!..

İki ay kadar sonra bir gün annem prevantoryuma geldi, doktorlarla konuştu sonra beni giyindirdi, hemşireler beni öptü, arkadaşlarım el saldı, oradaki iyi günlerim de bitmiş, taburcu olmuşum, burada öyle diyorlardı. Bu kez tersine, önce tramvaya bindik, sonra vapura, en son trene. İstasyondan çıkınca on, on beş dakika hiç durmadan koştum, annem geride kalmıştı. Evi ve evdekileri özlemiştim.

Ben yine okula başladım, derslerden geri kalmıştım ama çok çalışıyordum. Bir gün ağabeyim de eve geldi, sanatoryumdan çıkmış, iyileşmiş, hatta biraz şişmanlamıştı. Hepimize bir şeyler anlatıyor, bizi güldürüyordu. Amcam da hastaneden çıktı, ailemiz tamamı ve mutluyduk.

Okullar yine dinlenceye başlamıştı, ben ilkokulu bitirmiş. artık kendimi ortaokul öğrencisi olarak duyumsuyor ve çok gururlanıyordum.

Ağabeyim sanatoryumdan taburcu olurken doktorlar ona “en az altı ay tam dinleneceksin, iyi de besleneceksin” demişler. Ayrıca,ilk altı ay, hastalığın geçiş devresiymiş, (eskiden “nekahat” denirdi) üşütmemesi, terlememesi, aşırı yorulmaması gerekmiş. Oysa ağabeyim, yaz boyunca

tüm bu istenenlerin tersini yaptı. Yine saatlerce bisikletle dolaşıyor, terli terli soğuk sular içiyor, at yarışlarına gidiyor, eve geç vakitler geliyordu.

Yine yaz bitti, okullar açıldı. Babam bana ortaokul şapkası aldı, rengi maviydi, önünde ayyıldız vardı. İngilizce de öğrenmeye başlamıştım. Evimizi değiştirmiştik, Zeytinlik mahallesine taşınmıştık, yeni evimizin cumbalı, geniş bir odası vardı, arkada bir oda daha, sonra mutfak, hol, hepimiz sığışıyorduk.

Ağabeyim çalışmak istiyordu. “O, delikanlıymış, bu yaşta evde oturup baba parası yemek ona yakışmazmış”. Böyle düşünüyordu. Bir de iş bulmuştu. Topkapı’da bir fabrikada. Annemin, babamın tüm yalvarmalarına karşın o, fabrikada çalışmaya başladı, vardiyalıydı, bazen geceleri de çalışıyordu.

Kışın ortasında sağlığı bozuldu, işi bıraktı, yatağa düştü. Yine özel yemekler, köfteler, pizolalar, yoğurtlu makarnalar, ilaçlar, gelip giden iğneciler. Hepimiz üzülyorduk ama belli etmemeye çalışıyorduk. Akşam olunca annem tek başına arkadaki odanın bir köşesine büzülür, duvarlara bakar, hiç sesi çıkmazdı. Biz, ablamla kapı aralığından üzgün üzgün annemi izlerdik. Evimiz en üst kattaydı, bizden yukarıda kiremitli dam ve bacalar. Bacaya her akşam, hava kararmadan büyükçe bir kuş konar, acı acı öterdi. Annem “o baykuş” derdi, uğursuz olduğuna inanırdı. Baykuş öter, annem ağlar, baykuş öter, annem ağlardı...

Bir sabah onların sesleriyle uyandım. Babam, ağabeyim giyinmiş, kapıdan çıkıyorlar, babamın elinde bir valiz, anladım, ağabeyim yine sanatoryuma gidiyordu.

Bundan sonra geçen iki ayda, evimizde hep aynı acılar yaşandı. Gülmeyen yüzler, konuşmayan dudaklar, boğazdan geçmeyen lokmalar, gizlenen gözyaşları...

Yağmurlu bir gündü, okuldan dönüyordum. Komşumuzun kızı koşarak beni karşıladı, “Ağabeyin taksiyle eve geldi” dedi. Ben adımlarımı hızlandırdım, o yanımda hem koşuyor, hem de anlatıyordu. Taksiden inerken şöför, onu kucağında taşımış, merdivenleri çıkarmış, yatağına dek. Ben odaya gidiğimde karyolada yatıyordu. Beni gördü, gülümsemeye çalıştı, bir eliyle “yaklaşma” işareti yaptı, “mikrop geçer” diye mırıldandı. Ağabeyim çok zayıflamıştı, kesik kesik öksürüyor, fısıltıyla konuşuyordu.

Akşam birkaç komşu geldi, bazı kocakarı ilaçları söylediler. Ertesi gün babamın getirdiği doktor Ekrem Hür, ağabeyimi muayene etti, reçete yazmadı, “Ne isterse yesin!” dedi, babam durumu anlamıştı, başını salladı.

Birkaç gün böyle geçti, annem, bir elinde köfte tabağı veya yoğurtlu makarna, ağabeyimin ağzına bir kaşık verir, yutsun diye bakar, ikinci kaşığı o istemez, annem yalvarırdı...

O gün okuldaydım, tarih dersiydi, sınıfın kapısı açıldı, temizlik görevlisi girdi, elindeki kağıdı öğretmene verdi. O, kağıda bir göz attı, sonra bana baktı, “Kalk, evden çağırıyorlar, çantanı topla, git!” dedi. “Öğretmenim, ne olmuş?” diyecek oldum, “Haydi çabuk ol!” dedi. Okulla evimizin arası epey uzaktı, hiç durmadan koştum, soluk soluğa eve geldim.

Sokak kapısının önünde birkaç kişi birikmişti, beni görünce kenara çekilip yol verdiler. Yukarıdan bazı sesler geliyordu, odaya girdim, Yandaki koltuklarda başörtülü birkaç kadın oturmuş, başlarını iki yana sallayıp bir şeyler mırıldanıyorlardı. Odanın ortasına yatak sermişler, ağabeyim boylu boyunca yatıyor, üzerinde bir beyaz çarşaf, yüzü de örtülü, karnında çarşafın üzerinde siyah bir makas.

Annem bayılmış, babam ağabeyimin baş ucuna çökmüş ağlıyordu.

Not:

Ben bir daha hiç yoğurtlu makarna yemedim

Annem sonra uzun yıllar yaşadı, hep ağabeyimi andı, onun için ağladı. Ölürken sondan bir önceki sözü “Hilmi!” oldu.

APOSTROFMANİ

HİKMET KURTER

K. Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kürsüsü Başkanı Profesör Gencay Bakırer, yaş haddinden emekliliğine sayılı günleri kalmış, şişman, toparlak yüzlü, kıvırcık beyaz saçlı bir bilim adamıydı.

Öğretim yılının sonlarına doğru bir gün sabah saatlerinde Kürsü Başkanı kendine ait odadaki masada birtakım kâğıtlar imzalıyor bir yandan da,

“Ben bir hiçim. Evet, bir hiç” diye mırıldanıyordu. “Beş para etmezsin biriyim. Öğretim üyesi, profesör, kürsü başkanı gibi unvanlara sahip birinin mutlu bir insan olması gerekmez mi? Ama ben değilim. Hepsi boş, hepsi palavra o unvanların. Gerçek bir değer, kalıbının adamı olmadığını bilmek ne kadar acı veriyor bana. Şu an başında bulunduğum kürsüye gireli tam kırk yıl oldu. Kırk yıl içinde adımları tıp tarihine, bilim tarihine altın harflerle kazıyacak yeni bir buluş, yeni bir hastalık tanımı ortaya koyabildim mi? Hayır, koyamadım. Tek bir çivi bile çakamadım. Ah, dünyanın en mutsuz insanıyım ben! Dünyanın en mutsuz insanı.”

Tam bu anda Eski Yunan Tragedyalarındaki haberciler gibi soluk soluğa Kürsü Başkanlığı Odasına dalan asistan Can Işık,

-Hocam dün gece çok ilginç bir hasta getirildi kliniğimize, dedi.

Gencay Bakırer,

- Bizim için bütün hastalar ilginçtir Can Bey, diye karşılık verdi.

23-24 yaşlarında, sarı saçlı, patlak gözlü asistan Can Işık mavi boyun damarlarını şişirerek,

- Ama Hocam, bu hasta çok farklı, dedi. Yattığı yerden gözlerini tavana dikmiş, görünmeyen biri ile konuşuyor, “İn oradan aşağı... İn aşağı!” diye sesleniyor.

- Hım... Evet, bir derdi, bir sorunu olduğu besbelli. Hadi öyleyse, düş önüme de bir an önce yanına gidelim hastamızın.

Birkaç dakika sonra profesör ile genç asistanı psikiyatri koğuşunda Hasta Tarık Granit’in karşısındaydılar.

Otuz beş yaşında olmasına karşın yaşından çok daha fazla gösteren, saçı sakalı birbirine karışmış Tarık Granit, asistan Can Işık’ın söylediği gibi, gözlerini tavana dikmiş kendi kendine,

- Şuna bakın şuna. Afra tafrasından geçilmiyor, diye sayıklıyordu. Hey... Sen... Oradaki... Kendini matah bir şey mi sanıyorsun? Sen aslında nesin biliyor musun? Sen densizin, ukalanın, kendini bilmezsin

tekisin. Dur hele, dur... Daha söyleyeceklerimi bitirmedim. Dur dedim de birden aklıma geldi. Noktalama işaretleri içinde sözcüklerin akışını durduran, cümleye son veren tek bir otorite vardır, o da noktadır. Bari hayatta bir nokta kadar değer olabilseydi. Ne yazık ki, bir nokta bile değilsin. Sen önünde sonunda bir virgülsün. Hani, kullanıldığı yerde yalnızca kısa bir an soluk alıp verilen bir virgül. Peki öyleyse, etrafına neden böyle caka satıyorsun? Harflerin tepesinde durduğun için mi? İn oradan aşağı... in aşağı...

Gencay Bakırer asistanının kulağına,

- Geçmişte yaşadığı birtakım olumsuz olaylar onda bir takıntı yaratmış, diye fısıldadı. Hastamıza psikanaliz uygulayarak bilinçaltının dehlizlerinde dolaşalım. Hastalığının nedeni, bilinçaltı denen o hurdaliğa, o dipsiz kör kuyuya sıkıştırdığı küçük bir çakıl taşı olabilir ha, ne dersiniz?

Genç asistan,

- Çok uygundur Hocam, diye onayladı profesörü.

- Öyleyse iş hipnoz tekniğiyle hastamızı uyutmaya kaldı.

Birden elinde bir küre beliren Gencay Bakırer, takılmış bir plak gibi aynı sözleri yineleyen Tarık Granit'e seslendi:

-

(62)

- Yavrucuğum... Elimdeki şu küreyi görüyor musun?.. Ben bu küreyi zincirinden tutarak sağa sola sallayacağım. Senden istediğim, bütün dikkatini toplayarak onu izlemen. Anlaşıldı değil-mi?.. İşte, küreyi sallamaya başladım. Sen de dikkatlice bakıyorsun... Aferin, aynen böyle. Bakıyorsun... Bakıyorsun... Göz kapakların ağırlaşıyor... Ağırlaşıyor... Gözlerini açamıyorsun. Dış dünyadan tamamen koptun. Şimdi uykudasın. Derin bir uykudasın. Anlat bakalım, başına gelenleri. Taa, en başından, çocukluğundan...

Uykuya dalan Tarık Granit rahatlamış, sakinleşmişti.

- Çocukluğumdan... Ah, evet... Daha dün gibi iyi hatırlıyorum, diye söze girdi.

Ortaokuldaydım. Birinci dönem sonunda Türkçe'den kırık not getirmiştım. Ders yılı sonu olsa, Türkçem zayıf olduğu için bütün derslerden sınıfta kalmış sayılacaktım. O güne kadar kendisinden bir fiske bile yemediğim babam bana bir tokat aşk etti. Öyle ağırıma gitti, öyle içime oturdu ki o tokat. Gerçi yıl sonunda sınıfımı geçtim, ama neye yarar? Türkçe'den neden kırık not almıştım biliyor musunuz? En tepede durup bir türlü aşağı inmek bilmeyen şu virgül, şu kesme işareti var ya, işte onun yüzünden. Bütün suçum, günahım kişi adlarından sonra gelen ekleri kesme işareti ile ayırmamakmış.

O günden sonra harflerin tepesindeki virgülden yakamı kurtarabildim mi? Ne gezer...Her yerde karşıma çıktı. Hep bana karşıydı. Hangi birini anlatsam?.. Şundan başlayayım: Lisedeydim o sıralar. Öğretmenimiz, yazdığımız kompozisyon ödevlerini bize geri veriyordu.

Sıra bana gelince, bütün sınıfa dönerek, “Tarık, kişi adlarından sonra kesme işaretinin nasıl kullanılacağını bilmiyor, çocuklar.” dedi. Ben de, “Bilmez olur muyum öğretmenim. Kişi adlarından sonra gelen ekler mutlaka kesme işareti ile ayrılır.” dedim. “Söylediğin doğru. Ancak sen ödevinde kişi adlarından sonra kullanılan unvanların aldığı ekleri de kesme işareti ile ayırmışsın ki, bu yanlış. Anlaşılan sen hem dilbilgisi kurallarını bilmiyorsun hem de bilgiçlik taslıyorsun. İşte sana koskoca bir sıfır.” diye beni yerime oturttu.

Bir başkasını anlatayım: On yıldır çalıştığım işyerinde şeflik sınavı açılmıştı. O bölümün en eskisi, en çalışkanı, her şeyin girdisini çıktısını bilen bendim. Hemen herkes sınavı benim kazanacağıma kesin gözüyle bakıyordu. Sonuçlar açıklandığında küçük dilimizi yutacak gibi olduk. Sınavı tembel mi tembel, uyuşuk mu uyuşuk bir işgören kazanmıştı. Hakkımı aramak için derhal üstlerime çıktım. Sınav kağıtlarını göstermelerini istedim. Beni kırmadılar, gösterdiler. Sınavı kazananın kağıdına şöyle bir göz atınca öfkelen dim, “Şef diye seçtiğiniz kişi dilbilgisi kurallarını bilmiyor. Bakın, kişi adıyla birlikte kullandığı unvanın aldığı eki kesme işareti ile ayırmış.” diye veryansın ettim yöneticilerime. Kafamın

tası atmıştı bir kere. Hızımı alamayarak, “Hadi, o kuralı bilmiyor diyelim. Siz de mi bu yanlışı görmediniz?

Topunuz cahilsiniz.” diye ekledim. “Yanılıyorsunuz, Tarık Bey” dediler. “On Beşinci Dil Kurultayında, kişi adı dışındaki bütün özel adların alacağı eklerin kesme işareti ile ayrılıp ayrılmayacağı yazanın duyacağı gereksinmeye bağlı olduğu kararına varılmıştır. Asıl bizim senin gibi dilbilgisi kurallarından haberdar olmayan biriyle çalışmamız mümkün değildir.” diye beni kapı dışarı ettiler. Dahası da var...

Profesör,

- Dahasına gerek yok, bana bu kadarı yeterli. Yavrucuğum, aç artık gözlerini, diye Tarık Granit'i uyandırdı.

Birkaç hafta sonra, K.Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kürsüsü Başkanı

Gencay Bakırer sabah saatlerinde kendine ait odada o günkü gazeteleri okuyordu.

Gazetelerin manşetlerinde bir Türk bilim adamının büyük başarısından söz ediliyordu. Haberlerin süreğinde, Profesör Gencay Bakırer'in psikiyatri dünyasına daha önceden bilinmeyen Apostrofmani adlı yeni bir hastalık tanımı armağan ettiği, Apostrofmani'nin kesme işareti kaynaklı bir ruhsal saplantı olduğu, bizde futbol, roman hatta bilim olmadığını ileri sürenlerin artık başlarını önlerine eğip utanmaları gerektiği belirtiliyordu.

Okuduklarından gözleri yaşaran Kürsü Başkanı,

“Dünyanın en mutlu insanıyım ben.” diye mırıldanıyordu. “Dünyanın en mutlu insanı...

YOL

TÜRKAY KORKMAZ

Dönüş başlamıştı, erkenden yola düştüm. Bu yolculuk başlar ama bitmez diye içten içe mırıldandım. Top seslerini duyar gibiyim, toplumca en mutlu günü yaşıyoruz. Tam doksan dört yıl geçmiş boy veren Cumhuriyet'ten. Büyük Atatürk , “Az zamanda çok işler yaptık, en büyüğü Türkiye Cumhuriyeti'dir.” Uyarısını dünden bugüne düşmanları olsa da savunan Cumhuriyetçiler kimseye bırakmıyor.

Okul açılınca kutlama hazırlıkları başlamıştı. Öğrencilerle sunumlar için çalışmalar düzenlendi. Küçüğü, büyüğü yaşlarını unutarak şiirlerini, söylevlerini pek güzel okuyorlardı.Yorgunluk nedir bilmeden daha on sekizinde bir Cumhuriyet öğretmeni güzel yurdumun Kelköy'ünde bayrağı yükseltiyordu. Yıl çok olmuş, geriye dönüp baktığımda altmış dokuz yazıyor günlüğümde.

Kumlu yoldan Kelköy'e iniyordum. Okulu geride, yüksek tepede maviye boyalı pencereleriyle bıraktım. Güneşli havada köyün sokak aralarından kokular geliyordu.Yürümek öyle kolay olmasa da giderilecek bir sorun olarak duruyordu kokulu sokaklar.

Köy kahvesine geldiğimde Tömeköy'den Fahrettin Raif Aga ile oturuyordu. Beni görünce toparlanıp, “ Öğretmenim buyur.” diye yer gösterdi.”Oh be bir öğretmenim diyen çıktı. Aşağı yukarı hoca hoca, ne o meslek mi değiştirdik diye kendime soruyordum. Sağol Raif Aga”

sözlerime , “ Aldırma, onlar da anlayacak öğretmenin ayrı, hele bu Cumhuriyet kutlamasında önemli olduğunu.”

Raif Aga, “Üç çay!” diye seslendi. İstek yerini bulmuştu, garson tezelden çayları getirdi. Masaya yanaşan birkaç kişi hoş geldin diyerek aramıza katıldılar. Sarışın olunca takılmadan edemedi Raif Aga’ya, “Sarışın olmak günümüzde daha da özel Raif Aga!” diye söylendi öğretmen. Karşılık vermese de uzanıp omzuna dokundu öğretmenin. Her ikisi de hoşnuttular.

Yeni gelenlerle masamız çoğaldı. Uzun uzun konuşmalar arasına köyün önemli sorunu kokuyu giderme konuşuldu. “Öğretmen işte böyle her gittiği yeri yaşanır kılar.” diye topluluğa seslendi Raif

Aga. “Yarından tezi yok bu kokuları toprak altına akıtacağız komşular, tamam mı?” uyarısı kahvedekilerin onayından geçti.

Yine okula dönme zamanı gelmişti.Uzaktan müdür Ertuğrul Büyüklü, “Nerde kaldın, erkenden kaçtın.” diye öğretmen arkadaşına seslendi.RaifAga, “İnsanın hası olunca biz tuttuk biraz, seni de bekleriz.” Gönüller hoş olmuştu.Kumlu yolun bitiminde okula ayrılan öğretmen Raif Aga’yı uğurladı.

Günler epeyce ilerlemiş yerlisi olmuştum Kelköy’ün artık. Uzun gündüzler kısalarına bırakmıştı yerini. Geceler uzundu. Köy kahvesinde oturmamız uzun sürerdi. Gecenin karanlığına aldırmadan aydınlık kafalarla dağılırdık evlere...

YENİDEN TÜRK DİLİ DERGİSİ

Yazınımız, ekinimiz, uygarlığımız, dilimiz, için bakıma özene görevli dergi

Yeniden Türk Dili Dergisi:

Dil ve yazın; şiir, öykü, deneme, eleştiri, günlük, düşün, ekin dergisi

Kurucu İyesi, Sorumlu Müdür ve Genel Yayın Yönetmeni: Sencer Karacalıoğlu

ERİŞİM

Sencer Karacalıoğlu: 0 505 985 40 55

Sencerkaracalioglu2002@gmail.com

Danışma ve Yazı Kurulu:

Prof. Dr. Ömer Demircan, Okan Baba, Prof. Dr. Süreyya Ülker

Teknik Danışman : Boğaçhan Orhan Boran

Bu dergi, yabancı sözcüklerin yerineolabildiğince Türkçelerini koymayı görev bilir.

Başka bir yerde yayınlanmış yazılar dergimizde yayınlanmaz.

Alınan yazı kesinlikle geri verilmez.

Dergide yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarıdır.

Yeniden Türk Dili Dergisi,yayınlanan yazılara telif ücreti ödemez.

DERGİMİZ ÜCRETSİZDİR.
